

Hallituksen esitys laiksi valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan valtiopäiväjärjestykseen eduskunnan toimielinten toimiaikaa, työmuotoja ja menettelytapoja koskevia muutoksia.

Varsinaiset valtiopäivät olisivat koolla seuraavien valtiopäivien kokoontumiseen asti, eikä valtiopäiviä enää päätettäisi. Säännönmukaisen vaalikauden viimeisillä valtiopäivillä tasavallan presidentti kuitenkin julistaisi vaalikaudeksi valitun eduskunnan työn päättäneeksi nykyisiä valtiopäivien päättäjäisiä vastaavin juhlamenoin. Puhemies saisi ehdotuksen mukaan lakiin perustuvan oikeuden kutsua eduskunta koolle jatamaan keskeytyneitä valtiopäiviä.

Puhemiehen ja varapuhemiesten toimikautta koskevia säännöksiä muutettaisiin niin, että eduskunnalla kaikissa olosuhteissa olisi toimivaltainen puhemies. Edellisten varsinaisten valtiopäivien puhemies ja varapuhemiehet toimisivat vastaavissa tehtävissä myös ylimääräisillä valtiopäivillä. Jos puhemies ja varapuhemiehet olisivat estyneet johtamasta puhetta täysistunnossa, istunnon puheenjohtajana voisi toimia tilapäinen puheenjohtaja.

Edustajan aloiteoikeutta ehdotetaan kehitettäväksi. Lakialoite voitaisiin tehdä milloin tahansa valtiopäivien aikana eduskunnan koolla ollessa. Toivomusaloitteen sen sijaan saisi tehdä vain varsinaisten valtiopäivien alussa aloiteaikana. Yleisen aloiteajan pituutta koskevia säännöksiä yhtenäistettäisiin.

Niin sanottujen erikoisvaliokuntien jaosta lakimääräisiin ja ylimääräisiin valiokuntiin luovutettaisiin. Valtiopäiväjärjestyksessä ja eduskunnan työjärjestyksessä säädettäisiin, mitkä valiokunnat ovat pysyviä. Lisäksi eduskunta voisi tarpeen vaatiessa asettaa tilapäisiä valiokuntia. Valiokuntien, myös suuren valiokunnan, ja

kansliatoimikunnan valittujen jäsenten toimikausi ehdotetaan jatkumaan koko vaalikauden ajan.

Kaikkien valiokuntien valitseminen ja täydentäminen siirrettäisiin ensisijaisesti toimitettavaksi eduskunnan täysistunnossa. Kaikkien monijäsenisten toimielinten osalta yksimielinen eli niin sanottu sopuvaali tehtäisiin mahdolliseksi ja ensisijaiseksi siitä riippumatta, toimitaako vaalin eduskunta täysistunnossa vai valitsijamiehet. Jollei sopuvaalia voitaisi toimittaa, olisi vaali suoritettava suhteellisen vaalitavan mukaan.

Asioiden vireillepanoa ja valiokuntaan lähettämistä koskevia säännöksiä täydennettäisiin ottamalla niihin maininnat eduskunnan tarkastettaviksi saatetuista asetuksista ja valtioneuvoston ja ministeriön päätöksistä.

Valiokunnan puheenjohtaja saisi mietinnön esittelemiseksi puheenvuoron täysistunnossa ennen muita edustajia. Kirjallisen ja suullisen kysymyksen käsittelyä voitaisiin jatkaa seuraavilla valtiopäivillä. Lisäksi ehdotetaan valtiopäiväjärjestyksen joihinkin säännöksiin selvennyksiä ja täsmennyksiä lakiteknisistä syistä tai säännösten sisällön vanhentumisen johdosta.

Valtiopäiväjärjestykseen tehtäviksi ehdotettujen muutosten johdosta olisi hallitusmuodon 27 §:ään sekä Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnasta ja edustajanpalkkiosta annettuihin lakeihin tehtävä vähäiset muutokset.

Ehdotetut lait on tarkoitus saattaa voimaan sinä päivänä, jona lain vahvistamisen jälkeen ensiksi toimitettavissa kansanedustajain vaaleissa valittu eduskunta kokoontuu valtiopäiville.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	3	4.7.1. Ryhmäpuheenpuoromenettelyn sääntely	13
1. Esityksen merkitys	3	4.7.2. Valiokunnan puheenjohtajan etuoikeus	13
1.1. Tavoitteet	3	4.8. Muita ehdotuksia	14
1.1.1. Yleistä	3	4.8.1. Jälkikäteen tarkastettavien säädösten vireillepano ja valiokuntavalmistelu	15
1.1.2. Eduskunnan toiminnan jatkuvuus	3	4.8.2. Puhemiesneuvoston päätösvalta ..	15
1.1.3. Valiokuntien pysyvä organisointi ..	4	YKSITYSKOHTAISET PERUSTELUT	15
1.1.4. Lakialoitteen vapaa tekemisoikeus ..	4	1. Lakiehdotukset	15
1.1.5. Sisäisten vaalien kehittäminen	4	1.1. Valtioapäiväjärjestys	15
1.2. Keinot		1.2. Hallitusmuoto	19
2. Nykyinen tilanne	4	1.3. Laki Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	19
3. Asian valmistelu	5	1.4. Laki edustajanpalkkiosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta	19
3.1. Asian valmistelu ja lausunnonantajat	5	2. Tarkemmat säännökset	19
3.2. Valmisteluperiaatteet	5	3. Voimaantulo	20
4. Ehdotetut muutokset	5	4. Säättämisyjärjestys	20
4.1. Valtiopäivät	5	LAKITEKSTIT	20
4.1.1. Varsinaisten valtiopäivien koollaolo ..	5	1. Laki valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta ...	20
4.2. Ylimääräiset valtiopäivät	6	2. Laki Suomen Hallitusmuodon 27 §:n muuttamisesta	25
4.3. Puhemiehen vaali, asema ja tehtävien hoito	7	3. Laki Pohjoismaiden Neuvoston Suomen valtuuskunnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta ..	25
4.3.1. Puhemiehen vaalin sääntely valtiopäiväjärjestyksessä	7	4. Laki edustajanpalkkiosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta	26
4.3.2. Toimikausi	7	LIITTEET	27
4.3.3. Oikeus kutsua eduskunta koolle ..	7	1. Rinnakkaistekstit	27
4.3.4. Tehtävien hoito esteen sattuessa ..	8	2. Asetus valtiopäivien avajaisten ja päättäjien juhlamenoista annetun asetuksen muuttamisesta ..	40
4.4. Aloiteoikeuden kehittäminen	8		
4.4.1. Lakialoite	8		
4.4.2. Toivomusaloite ja raha-asia-aloite ..	9		
4.4.3. Aloiteaikojen uudistaminen	10		
4.5. Jatkuvuusperiaate kirjallisissa ja suullisissa kysymyksissä	10		
4.6. Valiokunnat ja eräät muut toimielimet ..	11		
4.6.1. Pysyvät ja tilapäiset valiokunnat ..	11		
4.6.2. Jatkuvuusperiaatteen ulottaminen toimielimiin	12		
4.6.3. Toimielinten valitsemismenettelyn yksinkertaistaminen	12		
4.7. Täysistunnon puheenvuorojen myöntämismenettely	13		

YLEISPERUSTELUT

1. Esityksen merkitys

1.1. Tavoitteet

1.1.1. Yleistä

Valtiopäiväjärjestyksen (VJ) uudistaminen vuonna 1928 tarkoitti lähinnä maan itsenäistymisen ja hallitusmuodon säätämisen vuoksi tarpeellisten teknisten muutosten suorittamista eduskuntaa koskeviin säännöksiin. Eduskunnan järjestysmuodon ja työtapojen voidaan siten sanoa perustuvan edelleen vuoden 1906 valtiopäiväjärjestykseen. Viimeksi mainittu laki oli kuitenkin laadittu toisenlaisissa yhteiskunnallisissa oloissa ja kansanedustuslaitosta varten, jonka työ määrä oli huomattavasti vähäisempi kuin nykyisen eduskunnan. Eräät voimassa olevaan valtiopäiväjärjestykseen siirtyneet periaatteet ovat tästä syystä vanhentuneet. Eduskunnassa noudatettavia menettelytapoja on edelleen kehitettävä. Erityisesti eduskunnan toiminnan jatkuvuutta olisi parannettava ja valtiopäivien järjestäytymistä helpotettava. Eräitä valtiopäiväjärjestyksen tulkinnanvaraisia säännöksiä olisi selvennettävä.

1.1.2. Eduskunnan toiminnan jatkuvuus

Eduskunta kokoontuu varsinaisille valtiopäiville joko 1 päivänä helmikuuta tai edellisillä valtiopäivillä päättämäänsä muuna päivänä. Eduskunta päättää säännönmukaisen vaalikauden viimeisillä valtiopäivillä myös seuraavan vaalikauden ensimmäisten valtiopäivien alkamisesta.

Eduskunta voi valtiopäivien aikana työskennellä yhtäjaksoisesti, mutta se voi myös päättää keskeyttää valtiopäivät määräajaksi. Keskeytyksen aikana eduskunta ja sen toimielimet eivät voi paria poikkeusta lukuun ottamatta työskennellä eivätkä edustajat suorittaa valtiopäivätoimia.

Valtiopäivien koollalolle on laissa säädetty 120 päivän aika, mistä eduskunnan päätöksellä kuitenkin voidaan poiketa. Käytännössä eduskunta onkin valtiopäivillä koolla huomattavasti pitemmän ajan ja päättää istuntojen lopettamisesta eli valtiopäivien työn päättämisestä silloin, kun se on työskentelyn kannalta tarkoituksenmukaista.

Varsinaisten valtiopäivien aikana eduskunnan

työskentely on sen omassa vallassa. Siihen voi puuttua ainoastaan tasavallan presidentti hajotusoikeuttaan käyttämällä. Valtiopäivien päätyttyä eduskunta ei sen sijaan ole enää valtioelimenä toimintakykyinen. Sillä ei ole puhemies eikä varapuhemiehiä ja useampien muidenkin toimielinten toimikausi päättyy valtiopäivien päättyessä. Valtiopäivien päättämisen ja seuraavien valtiopäivien kokoontumisen välisenä aikana eduskunta ei voi omatoimisesti kokoontua. Järjestely on tuolloin siis toinen kuin eduskunnan ajallisesti usein pitemmän kesätauon aikana. Kesätauon ajaksi eduskunta päättää ainoastaan keskeyttää istunnot eli valtiopäivät, jotka kuitenkin edelleen pysyvät koolla. Päättämäänsä päivänä eduskunta kesätauon jälkeen kokoontuu jatkamaan valtiopäiviä enemmittä muodollisuudesta.

Vaalikaudesta ja vuotuisista varsinaisista valtiopäivistä, jotka ovat oikeudelliselta kannalta merkityksellisiä eduskunnan toimintajaksoja, tosiasiallinen kehitys on painottunut vaalikauden suuntaan. Tämä kehitys olisi otettava huomioon myös eduskunnan toiminnan sääntelyssä siten, että valtiopäivien merkitystä vaalikauteen verrattuna vähennetään. Säännönmukaisen nelivuotisen vaalikauden valtiopäivät olisi ajallisesti muodostettava yhdeksi kokonaisuudeksi siten, että eduskunta vaalien jälkeen kokoonnuttuaan olisi käytännössä koolla jatkuvasti viimeisten valtiopäivien työn päättymiseen saakka. Jos eduskunta hajotetaan, koollaolo kestäisi eduskunnan hajaantumiseen asti.

Kun valtiopäivien työskentelyn ainoaksi katkaisutavaksi normaalioloissa jäisi valtiopäivien keskeyttäminen, olisi eduskunnan koollesaamiseksi eduskunnan puhemiehelle annettava lakiin perustuva oikeus kutsua eduskunta koolle jatkamaan valtiopäiviä jo ennen eduskunnan päättämää kokoontumispäivää.

Asioiden käsittelyn kannalta eduskunnan toiminnan jaksottaisuuden tärkeimpänä ajanjaksona on vaalikausi. Asioiden käsittely yleensä jatkuu niin sanotun jatkuvuusperiaatteen mukaisesti seuraavilla valtiopäivillä siitä, mihin käsittely on edellisillä valtiopäivillä jäänyt. Eräiden valtiopäiväjärjestyksessä tarkoitettujen eduskunnan toimielinten, lähinnä valiokuntien toimikausi kestää sen sijaan vain valtiopäivien ajan. Valtiopäivien alussa niihin kuitenkin yleensä valitaan samat edustajat, jotka olivat jäseninä edellisten valtiopäivien päättyessä. Tä-

män vuoksi olisi tarkoituksenmukaista säätää mainittujen toimielinten toimikaudeksi vaalikausi.

Kirjallisten ja suullisten kysymysten vireillä olo rajoittuu nykyisin valtiopäiviin. Myös näiden asioiden käsittelyä olisi voitava jatkaa vaalikauden myöhemmillä valtiopäivillä.

Eduskunnan toimintakyvyn takaamiseksi kaikissa olosuhteissa olisi eräitten toimielinten, lähinnä täysistunnon ja valiokuntien voitava käsitellä välttämättömiä asioita istunnon tai kokouksen tilapäisen puheenjohtajan johdolla siinä tapauksessa, että toimielimen vakinainen johto ei esteen vuoksi voisi hoitaa kokouksen johtamistehtäviä.

1.1.3. Valiokuntien pysyvä organisointi

Valtiopäiväjärjestyksen mukaan jokaisilla varsinaisilla valtiopäivillä on asetettava viisi valiokuntaa. Näiden lakimääräisten valiokuntien lisäksi eduskunta voi harkintansa mukaan asettaa ylimääräisiä valiokuntia. Viimeksi mainittuja, alun perin kulloisenkin työtarpeen mukaan asetettaviksi tarkoitettuja valiokuntia on valtiopäiväjärjestyksen voimassaoloaikana säännönmukaisesti asetettu kuudesta kahdeksaan. Tästä syystä olisi nykyiset ylimääräiset valiokunnat muutettava muodollisestikin pysyviksi ottamalla niitä koskevat säännökset valtiopäiväjärjestykseen ja eduskunnan työjärjestykseen.

1.1.4. Lakialoitteen vapaa tekemisoikeus

Edustajan oikeutta tehdä lakialoitteita yleisen aloiteajan päätyttyä olisi väljennettävä. Tämä korostaisi sitä, että tasavallan presidentin ja eduskunnan lainsäädännöllinen aloiteoikeus on tarkoitettu yhtäläiseksi. Nykyistä väljempi aloiteoikeus vapauttaisi eduskunnan ja sen puhe- miehen sekä viime kädessä perustuslakivaliokunnan sellaisten edellytysten harkitsemisesta, jotka nykyisin vaaditaan lakialoitteen tekemiselle yleisen aloiteajan jälkeen. On myös todennäköistä, että ehdotetun muutoksen jälkeen eduskunnan työ jakaantuisi valtiopäivillä nykyistä tasaisemmin, koska lakialoitteiden tekeminen ei enää ruuhkautuisi valtiopäivien alussa olevaan yleiseen aloiteaikaan.

1.1.5. Sisäisten vaalien kehittäminen

Koska toimielimet, lähinnä valiokunnat, va-

litaan nykyisin yleensä yksimielisesti eli niin sanotulla sopuvaalilla, olisi vaalimenettelyä kehitettävä niin, että kaikki toimielimet pyrittäisiin valitsemaan ensisijaisesti yksimielisellä vaalilla. Järjestäytymismuodollisuuksien jouduttamiseksi olisi valiokunnat voitava valita suoraan täysistunnossa, milloin vaalit olisivat yksimielisiä. Jollei yksimielisyyttä täysistunnossa saavutettaisi, valiokuntien vaali siirrettäisiin valitsijamiehille.

1.2. Keinot

Edellä selostettujen tavoitteiden toteuttaminen edellyttää valtiopäiväjärjestyksen muuttamista. Myös hallitusmuodon 27 §:ään joudutaan ehdottamaan pienekkää muutosta. Valtiopäiväjärjestyksen muutoksilla olisi heijastusvaikutuksia Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnasta ja edustajanpalkkiosta annettuihin lakeihin, joita olisi vastaavasti tarkistettava.

Valtiopäiväjärjestykseen tehtäviksi ehdotetut muutokset vaikuttavat eduskunnan työjärjestykseen (TJ), jota olisi tämän vuoksi tarkistettava. Toimielinten asettamisen menettelyn kehittäminen edellyttää sitä paitsi kokonaan uuden eduskunnan vaalisäännön hyväksymistä.

Valtiopäivien avajaisten ja päättäjäisten juhlamenoista annettua asetusta olisi niin ikään muutettava, jos valtiopäivien päättämisestä esityksessä ehdotetuin tavoin luovutaan.

2. Nykyinen tilanne

Eduskunnan järjestysmuoto sekä sen työskentelytavat ja toiminta on säännelty vuonna 1928 annetussa valtiopäiväjärjestyksessä. Tarkempia säännöksiä eduskunnan työmuodoista ja menettelytavoista sisältyy eduskunnan VJ 90 §:n nojalla itselleen hyväksymään työjärjestykseen ja määräyksiin, jotka koskevat valtiopäivillä suhteellisen vaalitavan mukaan toimitettavia vaaleja.

Valtiopäiväjärjestykseen tehty muutokset ovat koskeneet erilliskysymyksiä. Eduskunnalle tosin annettiin vuoden 1950 valtiopäiville esitys valtiopäiväjärjestyksen laajamittaiseksi uudistamiseksi (hall. es. n:o 166/1950 vp.), joka perustui eduskunnan työmuotojen rationalisoinnista selvittäneen komitean mietintöön (ko-

miteanmietintö 1951: 1). Eduskunta kuitenkin hylkäsi esitykseen sisältyneen lakiehdotuksen.

Eduskunnan työskentelyn kannalta tärkein muutos tehtiin valtiopäiväjärjestyksen 3 §:n muuttamisesta annetulla lailla (276/54), jolla vaalikausi pidennettiin nelivuotiseksi. Tämän jälkeen valtiopäiväjärjestyksestä on muutettu eduskunnan toimintaa koskevien säännösten osalta eräitä kertoja. Valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta annetulla lailla (534/64) muutettiin 57 §:ää siten, että niin sanottu vastauspuheen vuoron myöntäminen tuli mahdolliseksi. Uuden 37 a §:n lisäämisestä valtiopäiväjärjestykseen annetulla lailla (117/66) sallittiin aikaisempien kirjallisten kysymysten lisäksi tehdä myös nopeata käsittelyä edellyttäviä suullisia kysymyksiä valtioneuvoston jäsenille. Valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta annetulla lailla (685/69) tehtiin mahdolliseksi ulkoasiainvaliokunnan kokoontuminen oma-aloitteisesti valtiopäivien keskeydyttyä tai päättyttyä (43 § 2 mom.) ja selonteon antaminen eduskunnalle tärkeistä asioista ilman, että keskustelu päättyisi luottamuslauseäänestykseen (36 § 3 mom.).

3. Asian valmistelu

3.1. Asian valmistelu ja lausunnonantajat

Oikeusministeriö asetti neuvoteltuaan asiasta eduskunnan puhemiehen kanssa 21 päivänä joulukuuta 1979 työryhmän laatimaan muun ohella alustavan selvityksen siitä, miten eduskunnan menettelytapoja ja työmuotoja koskevia teknisluonteisia säännöksiä olisi tarkistettava, jotta valtiopäiväjärjestyksen ja työjärjestyksen säännökset mahdollisimman hyvin vastaisivat käytännössä esiintyviä tarpeita. Työryhmään on kuulunut virkamiehiä sekä eduskunnan keskustuskansliasta että oikeusministeriön lainvalmisteluosastosta.

Valtiopäiväjärjestyksen muuttamistarpeen selvittämiseksi työryhmä pyysi tärkeimpinä pitämistään kysymyksistä lausunnot eduskunnan puhemiesneuvostolta ja eduskuntaryhmiltä. Lausuntojen perusteella työryhmä keskittyi niihin lainkohtiin, joiden muuttamiselle oli joko eduskunnan yksimielinen tai huomattavan suuri kannatus.

Hallituksen esitys rakentuu työryhmän suositellulle valmistelutavalle.

3.2. Valmisteluperiaatteet

Valtiopäiväjärjestykseen ei tässä yhteydessä ehdoteta muutoksia, jotka koskisivat poliittisesti tai yhteiskunnallisesti kiistanalaisia säännöksiä, esimerkiksi ylimpien valtioelinten valtasuhteita tai määränemmistöjä.

Kansanedustajan aloiteoikeutta on selvitelty erityisesti siltä kannalta, voitaisiinko aloiteoikeutta koskevia säännöksiä kehittämällä edistää eduskuntatyön sujuvuutta. Tällöin on osoitautunut tarkoituksenmukaiseksi tarkistaa lähinnä lakialoitteiden tekemisen edellytyksiä.

Valiokuntalaitoksen osalta on rajoitettu lähinnä valiokuntien kokoonpanoa ja niiden työtapoja koskevien muutosten ehdottamiseen.

Useiden valtiopäiväjärjestyksen säännösten kieliasu ei vastaa nykykielen vaatimuksia. Pelkästään tällaisten puutteiden poistamiseksi ei muutoksia kuitenkaan ole katsottu tarpeelliseksi ehdottaa. Jos säännökseen on ollut muulla perusteella tarpeen puuttua, sen kieliasua on samalla tarvittaessa tarkistettu.

4. Ehdotetut muutokset

4.1. Valtiopäivät

4.1.1. Varsinaisten valtiopäivien koollaolo

Varsinaisten valtiopäivien säännöllinen koollaoloaika määritellään VJ 19 §:n mukaan 120 päiväksi ”joko yhteen menoon taikka väliajoin”. Kun eduskunta on sotavuosista lähtien ollut vakiintuneesti koolla valtiopäivillä kahdeksan—yhdeksän kuukautta eli 240—270 päivää, on säännönmukaisesti jouduttu tekemään päätös valtiopäivien jatkamisesta 120 päivän koollaoloajan täytyttyä. Samassa yhteydessä eduskunta on jättänyt puhemiesneuvoston tehtäväksi ehdottaa, milloin valtiopäivät on lopetettava. Sanottu koollaoloaika koskeva säännös on siten jäänyt pelkäksi muodollisuudeksi, josta voidaan tarpeettomana luopua.

Eduskunnan päätettyä, milloin valtiopäivät lopetetaan, tasavallan presidentti puolestaan määrää päivän, jona valtiopäivät päätetään. Varsinaisten valtiopäivien päättyttyä ei eduskunta, joka ainoastaan valtiopäiville kokoontuneena voi käyttää sille kuuluvaa valtiovaltaa, ole toimivaltainen ennen kuin se jälleen kokoontuu seuraaville varsinaisille valtiopäiville. Jos eduskuntaa tarvitaan valtiopäivien välillä

esimerkiksi uuden lain säätämiseksi, tasavallan presidentin on kutsuttava eduskunta ylimääräisille valtiopäiville.

Varsinaisten valtiopäivien välinen aika kestää nykyisin yleensä runsaan kuukauden. Väliajan pituuteen vaikuttaa lähinnä se, saadaanko valtion tulo- ja menoarvio käsitellyksi ennen vuoden vaihdetta.

Valtiopäivien välisenä aikana voivat virallisesti toimia ainoastaan ulkoasiainvaliokunta ja valtiovarainvaliokunta laissa säädetyin edellytyksin (VJ 43 §) sekä tarkistajat (TJ 61 §). Puhemiehiä ei muodollisesti tuolloin ole eikä esimerkiksi sellainen hallinnollisten toimintojen kannalta tärkeä elin kuin kansliatoimikunta voi virallisesti kokoontua.

Kansanedustuslaitoksen toiminnan sellaista katkeamista, jota varsinaisten valtiopäivien päättymisen nykyisin merkitsee, ei nykyaikana voi enää pitää asianmukaisena. Valtakunnalla tulisi kaikissa oloissa olla toimintakelpoinen, joustavasti ja nopeasti koolle kutsuttavissa oleva eduskunta. Ylimääräisten valtiopäivien tarjoama mahdollisuus on jossakin nopeita toimenpiteitä ja päätöksiä edellyttävässä kriisitilanteessa liian kankea vaihtoehto muun muassa nykyisen pitkän kokoonkutsumisajan (15 päivää) vuoksi. Vertailun vuoksi voidaan mainita, että eduskunnan kesälomatauko kestää säännönmukaisesti noin kolme kuukautta ja on yleensä huomattavasti pitempi kuin valtiopäivien välinen aika. Loma-ajaksi eduskunta päättää "keskeyttää istuntonsa" eli valtiopäivät kokoontuakseen jatkamaan niitä päättämäänään päivänä tauon jälkeen. Kokoonnuttuaan keskeytyksen jälkeen eduskunta voi välittömästi ja enemmittä muodollisuuksitta jatkaa työtään.

Edellä selostetun perusteella ehdotetaan, että säännönmukaisen vaalikauden varsinaisia valtiopäiviä ei, viimeisiä valtiopäiviä lukuun ottamatta, lopetettaisi. Säännönmukainen vaalikausi määriteltäisiin laissa. Sillä tarkoitetaan edustajainvaalien välistä nelivuotiskautta, jonka aikana eduskuntaa ei ole hajotettu. Kun valtiopäivien asiat on saatu käsitellyksi siten, että työskentelyyn ei enää ole tarvetta, eduskunta puhemiesneuvoston ehdotuksesta päättäisi keskeyttää valtiopäivien työskentelyn. Asianomaiset valtiopäivät jatkuisivat kuitenkin siihen saakka, kunnes uudet valtiopäivät kokoontuvat joko laissa säädettynä tai eduskunnan edellisillä valtiopäivillä päättämänä päivänä. Eduskunta olisi tarvittaessa kutsuttavissa koolle

milloin tahansa ja niin nopeasti kuin mahdollista ja valtiopäivät jatkuisivat tarpeellisen ajan, enintään kuitenkin seuraavien valtiopäivien kokoontumiseen. Kun valtiopäiviä edellä tarkoitetuissa tapauksissa ei enää päätettäisi, ei valtiopäivien päättäjäisiin liittyviä juhlamenoja vastaavia juhlallisuuksia myöskään suoritettaisi.

Tasavallan presidentille ja eduskunnan puhemiehelle olisi sen sijaan varattava mahdollisuus säännönmukaisen vaalikauden neljänsillä varsinaisilla valtiopäivillä virallisesti arvioida vaalikauden tapahtumia. Tämän vuoksi ehdotetaan, että eduskunta nimenomaisesti päättäisi lopettaa istuntonsa, minkä jälkeen tasavallan presidentti nykyisiä valtiopäivien päättäjisjuhlamenoja vastaavin tavoin julistaisi eduskunnan työn päättyneeksi siltä vaalikaudelta. Eduskunta ei vaalikauden jäljellä olevana aikana olisi siten enää koolle varsinaisilla valtiopäivillä. Se olisi kuitenkin tarvittaessa kutsuttavissa ylimääräisille valtiopäiville.

Ehdotetuilla muutoksilla ei olisi vaikutusta eduskunnan hajotuksen jälkeiseen tilanteeseen.

4.2. Ylimääräiset valtiopäivät

Esitystä valmisteltaessa on erityisesti selvitetty kysymystä siitä, voitaisiinko ylimääräisistä valtiopäivistä luopua. Tämä ei kuitenkaan näytä mahdolliselta. Vaikka varsinaisten valtiopäivien edellä selostettu jatkuminen seuraavien valtiopäivien kokoontumiseen asti laajentaa eduskunnan toimintakykyä, jää vielä ajanjaksoja, joina eduskunnan koolle saamiseksi on turvauduttava ylimääräisiin valtiopäiviin.

Ensiksikin tulee kysymykseen eduskunnan työn päättyneeksi julistamisen ja uusien vaalien toimittamisen välinen aika säännönmukaisen vaalikauden lopussa. Sen pituus riippuu siitä, milloin eduskunta voi lopettaa vaalikauden viimeisten valtiopäivien istunnot.

Jos tasavallan presidentti on hajottanut eduskunnan ja määrännyt sen hajaantumaa verrat pian, voi jäädä pitkä aika, jolloin eduskunnan saisi koolle vain ylimääräisille valtiopäiville. Kansanedustajain vaaleista annetun lain 46 §:n 2 momentin (358/72) säännökset huomioon ottaen on lyhyin aika hajotusmääräyksen julkaisemisesta uusien vaalien toimittamiseen 75 päivää.

Eduskunnan työn tultua julistetuksi säännönmukaisen vaalikauden lopussa päättyneeksi tai

hajotetun eduskunnan hajaannuttua pysyvät kansanedustajat edelleen toimivaltaisina edustajantoimen hoitajina siksi, kunnes toimitettujen vaalien tulos on vahvistettu. Kun aikaisempi eduskunta ei ennen viimeksi mainittua ajankohtaa enää voi omin toimenpitein kokoontua, joudutaan eduskunta siis kutsumaan ylimääräisille valtiopäiville. Ylimääräisten valtiopäivien kokoontumistarve jäänee tulevaisuudessa vieläkin vähäisemmäksi kuin voimassa olevan valtiopäiväjärjestyksen aikana, jolloin ne on pidetty vuosina 1932 ja 1935. Niistä ei kuitenkaan voida luopua, jos halutaan turvata eduskunnan kokoontumismahdollisuus kaikissa oloissa.

Nykyiset nopeat tiedonvälitys- ja kulkuyhteydet huomioon ottaen ehdotetaan aika, jona ylimääräiset valtiopäivät ovat kutsuttavissa kokoon, lyhennettäväksi 15 päivästä kolmeen päivään.

4.3. Puhemiehen vaali, asema ja tehtävien hoito

4.3.1. Puhemiehen vaalin sääntely valtiopäiväjärjestyksessä

Puhemiehen vaalitivasta säädetään nykyisin TJ 2 §:n 2 momentissa. Puhemiehen asema ja tehtävät huomioon ottaen olisi asianmukaista, että vaalia koskevat säännökset olisivat perustuslaissa. Voidaan lisäksi todeta, että hallitusmuodon 49 §:ssä säädetään eduskunnan oikeusasiamiehen vaali toimitettavaksi samassa järjestyksessä kuin puhemiehen vaali, jolloin viittaus kohdistuu lakiakin alempitaisoihin säännöksiin.

Edellä sanotun perusteella ehdotetaan, että puhemiehen ja varapuhemiesten vaalitapaa koskevat säännökset sisällytettäisiin VJ 25 §:ään lisättävään uuteen 2 momenttiin, joka soveltuvin osin olisi kirjoitettava samalla lailla kuin hallitusmuodon 23 §:n 2 momentin säännökset tasavallan presidentin vaalista.

4.3.2. Toimikausi

Eduskunnan puhemiehen ja varapuhemiesten toimikausi kestäisi edelleen valtiopäivien ajan. Ehdotettua valtiopäivien koollaoloa vastaavasti puhemiehen ja varapuhemiesten toimikausi kestäisi seuraavien valtiopäivien kokoontumiseen. Vaalikauden viimeisten valtiopäivien jälkeen,

olivatpa ne säännönmukaisen vaalikauden viimeiset tai hajotusvaaleja edeltävät, puhemiehen ja varapuhemiesten toimikausi jatkuisi, kunnes uudet vaalit on toimitettu. Ylimääräisten valtiopäivien olisi mahdollisimman nopeasti päästävä käsittelemään asioita. Sen vuoksi ja huomioon ottaen ylimääräisten valtiopäivien poikkeuksellinen luonne, ehdotetaan, että ylimääräisiä valtiopäiviä välittömästi edeltävien varsinaisten valtiopäivien puhemies ja varapuhemiehet toimisivat sanotuissa tehtävissä myös ylimääräisillä valtiopäivillä. Näiden järjestelyjen seurauksena eduskunnalla olisi käytännöllisesti katsoen aina toimessa oleva puhemiehistö.

Ehdotettua järjestelmää puoltaa sekin, että lainsäädännössä jo nyt edellytetään, että eduskunnalla olisi aina puhemies (puoluelain 9 §:n 1 mom., 1/73). Eduskunnan kansliatoimikunnan toimikelpoisuuden suunniteltu ulottaminen koko vaalikaudeksi edellyttää myös aina toimivaltaisia puhemiehiä ja varapuhemiehiä. Valtiollisen protokollan kannalta järjestelmä myös paranisi, sillä arvojärjestyksessä tasavallan presidentin jälkeen tuleva puhemies olisi aina virallisestikin tehtävässään.

4.3.3. Oikeus kutsua eduskunta koolle

Vuodesta 1918, jolloin eduskunta sai oikeuden itse päättää valtiopäivien keskeyttämisestä, on keskeytyspäätöksen yhteydessä päätökseen uudelleen kokoontumisesta liitetty varaus: "jollei puhemies katso olevan syytä jo sitä ennen kutsua eduskuntaa koolle". Varaukseen sisältyvää valtuutta puhemies on joutunutkin useasti käyttämään. Nykyisen valtiopäiväjärjestyksen voimassa ollessa eduskunta on kesken loman kutsuttu koolle vuosina 1930, 1931, 1945, 1949, 1950, 1953, 1957, 1962 ja 1973 kerran, sekä vuosina 1958 ja 1961 kahdesti. Toimenpide on tavallisimmin johtunut siitä, että hallitus on pitänyt joidenkin kiireellisten esitysten tai tiedonannon käsittelyä varten eduskunnan kokoontumista välttämättömänä.

Esityksessä ehdotetussa järjestelmässä varsinaiset valtiopäivät säännönmukaisen vaalikauden viimeisiä valtiopäiviä lukuun ottamatta siis keskeytettäisiin, paitsi kesätauon ajaksi, myös valtiopäivien loppupuolella, kun työskentelyyn ei enää ole tarvetta. Joustavan koollekutsumisjärjestelmän aikaansaamiseksi olisi puhemiehelle annettava lakiin perustuva oikeus kutsua edus-

kunta koolle keskeytyneitä valtiopäiviä jatkaamaan. Puhemiehen harkintavaltaa ei olisi tässä suhteessa rajoitettava, vaan sen olisi perustuttava hänen arvioonsa siitä, miten tarpeellisenä eduskunnan kokoontumista esimerkiksi hallituksen esittämästä syystä on kulloisessakin tilanteessa pidettävä.

4.3.4. Tehtävien hoito esteen sattuessa

Valtiopäiväjärjestyksessä ei ole säädetty menettelyä sen varalta, että puhemies ja varapuhemiehet olisivat jostakin ennalta arvaamattomasta syystä estyneet johtamasta ilmoitettua täysistuntoa. Sen vuoksi ehdotetaan, että tällaisessa tapauksessa täysistunnon tilapäisenä puheenjohtajana toimisi suuren valiokunnan puheenjohtaja tai, jos hänelläkin olisi este, iältään vanhin läsnä oleva puhemiesneuvoston jäsen, siis jonkin valiokunnan puheenjohtaja. Istunnossa ei kuitenkaan, elleivät erityisen pakottavat syyt muuta vaadi, tehtäisi muuta kuin käsiteltäisiin tarpeelliset ilmoitusasiat ja ilmoitettaisiin seuraavan istunnon ajankohdasta.

4.4. Aloiteoikeuden kehittäminen

4.4.1. Lakialoite

Eduskunnan perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 17 (1980 vp.), jonka valiokunta antoi puhemiehen kieltäytyttyä vuoden 1979 valtiopäivillä esittelemästä hallituksen erään esityksen johdosta tehtyä rinnakkaislakialoitetta ja eduskunnan lähetettyä puhemiehen menettelyn valiokunnan tutkittavaksi, on lausuttu tasavallan presidentin ja edustajan lainsäädännöllisen aloiteoikeuden keskinäisestä merkityksestä ja lakialoitteesta seuraavaa:

”Näistä perustuslain säännöksistä (HM 18 § 1 ja 3 mom., VJ 28, 31, 32 ja 74 §) ilmenee, että presidentin ja eduskunnan lainsäädännöllinen aloiteoikeus on periaatteessa tarkoitettu yhtäläiseksi. Perustuslain mukaan edustajalle on varattu oikeus esittää oma lainsäädännöllinen vaihtoehtonsa niissä kysymyksissä, jotka hallitus saattaa esityksillään eduskunnan käsiteltäväksi joko valtiopäivien alussa tai niiden aikana. Tämän ohella edustajalla on eduskunnan aloiteoikeuden käyttäjänä mahdollisuus saattaa eduskunnan käsiteltäväksi kaikki haluamansa lainsäädäntökysymykset yleisenä aloiteaikana tehtävällä aloitteella. Kummassakin tapauksessa edustajan aloitteet ovat itsenäisiä

asian vireilletulotapoja ja ne voidaan eduskunnassa ottaa käsittelyn pohjaksi mahdollisesta hallituksen esityksestä riippumatta. Tässä suhteessa edustajan aloite eroaa muusta eduskunnan käsittelyvallasta eli oikeudesta tehdä muutoksia hallituksen esityksiin tai lakialoitteisiin sisältyviin lakiehdotuksiin eduskuntakäsittelyn aikana. Edustajan lainsäädännöllinen aloiteoikeus on siis itsenäistä asian vireillepanovaltaa, joten kysymys ei ole oikeudesta esittää muutoksia käsiteltävinä oleviin lakiehdotuksiin. Aloiteoikeudesta on nimenomaiset säännökset perustuslaissa. Muutosoikeuden olemassaolo voidaan johtaa muun muassa valtiopäiväjärjestyksen 63 ja 66 §:n säännöksistä ja säätyvaltiopäivien aikana alkaneesta käytännöstä.

Hallitusmuodon ja valtiopäiväjärjestyksen säätämisen aikaan ajatus siitä, että hallituksen esitykset ja eduskunta-aloitteet annetaan tai tehdään valtiopäivien alussa, vastasi paremmin todellisuutta. Edustajan eli eduskunnan yhtäläisen lainsäädännöllinen aloiteoikeus oli siis myös käytännössä toteutettavissa, koska edustaja täten saattoi rajoituksista vapaana esittää omat lainsäädännölliset vaihtoehtonsa hallituksen esityksille, jotka olivat jo yleisenä aloiteaikana edustajan käytettävissä. Yhteiskunnallisten lainsäädäntötarpeiden lisääntyttyä voimakkaasti ja lainsäädännön valmistelun ollessa jatkuva yhteiskuntakehityksen ja tarkoituksenmukaisuuden vaatimukset edellyttävät, että hallituksen esityksiä annetaan eduskunnalle jatkuvasti sen koolla ollessa. Nykyisin vain pieni osa hallituksen esityksistä voidaan antaa eduskunnalle siten, että ne ovat edustajien käytettävissä yleisenä aloiteaikana.

Tämä kehitys on johtanut ylimääräisenä aloiteaikana tehtävän eduskunta-aloitteen merkityksen korostumiseen edustajan oman lainsäädännöllisen vaihtoehdon esittämisoikeuden turvaajana. Samaan suuntaan on vaikuttanut myös yleisenä aloiteaikana tehtyjen aloitteiden jääminen suurelta osin käsittelemättä. Tämä kehitys edellyttää, ettei ylimääräisen aloiteoikeuden käytölle aseteta suurempia rajoituksia kuin mitä perustuslaki välttämättä vaatii, jotta presidentin ja eduskunnan lainsäädännöllisen aloiteoikeuden yhtäläisyys voidaan periaatteessa ja käytännössä ylläpitää nykyisessäkin tilanteessa.”

Mietinnössä päädyttiin suosittelemaan paitsi rinnakkaislakialoitteiden tekemisen edellytysten myös muun ylimääräisen aloiteoikeuden väljentämistä lakialoitteiden osalta siihen astiseen käytäntöön verrattuna.

Valiokunta lausui käsityksensä, että ylimääräisen aloiteoikeuden laajuuden yleiseksi lähtökohdaksi on asetettava, että aloite on luonnollisessa ja suoranaissessa yhteydessä sen suorastaan aiheuttaneen perusteen eli eduskunnan päätöksen, annetun tai peruutetun hallituksen esityksen tai muun valtiopäivien aikana sattuneen tapauksen kanssa. VJ 32 §:ssä mainittuja muita eduskunta-aloitteen aiheuttamisperusteita kuin hallituksen esityksen antamista tai peruuttamista tulee soveltaa siten, että aloiteoikeuden yhtäläisyys voi myös tältä osin toteutua nykyistä paremmin. Perusteina aloiteoikeuden käyttämiselle on hyväksyttävä kaikki eduskunnan päätökset ja muut valtiopäivien aikana sattuneet tapaukset, jotka perustavat tai tuovat esille lainsäädäntötarpeita. Tämä aloiteoikeuden käyttö ei kuitenkaan saa johtaa ristiriitaan hallitusmuodon 2 §:n toimivallanjakoa koskevan perussäännöksen kanssa.

Perustuslakivaliokunnan mietintö esiteltiin eduskunnan tiedoksi 23 päivänä syyskuuta 1980. Tämän jälkeen ei puhemies ole kieltäytynyt esittelemästä yhtään rinnakkaislakialoitetta valiokuntaan lähettämistä varten.

Edellä sanotun perusteella ja huomioon ottaen eduskunnan työskentelyn kannalta aloitekäytännöstä mietinnön esittelemisen jälkeen saadut myönteiset kokemukset olisi lakialoitteen tekeminen kokonaan vapautettava ajallisista ja asiallisista rajoituksista. Lakialoitteiden osalta luovuttaisiin siis jaosta yleiseen ja ylimääräiseen aloiteaikaan. Edustajalla olisi oikeus tehdä VJ 31 §:ssä tarkoitettu lakialoite eduskunnan ollessa koolla valtiopäivätoimien tekemisessä nykyisin vallitsevan käytännön mukaisesti. Sellaista asiallista yhteyttä aloitteen tekemisen aiheuttaneeseen perusteeseen kuin nykyään edellytetään, ei enää vaadittaisi eikä aloitteen tekemiselle olisi asetettu myöskään määrääaikaa.

Ehdotetun muutoksen jälkeenkin hallitus pääasiassa johtaisi lainsäädäntötyötä ja ensi sijassa huolehtisi tarpeellisten esitysten valmistelamisesta käytettävissään olevan hallinto-organisaation avulla. VJ 87 §:ää, jonka mukaan hallituksen esitykset on täysistunnossa ja valiokunnassa otettava ensimmäisinä käsiteltäviksi, ei ehdoteta tässä yhteydessä muutettavaksi. Hallitus voi lisäksi edelleen pyrkiä vaikuttamaan eduskunnan lainsäädäntötyöhön muun muassa esitysten peruuttamisoikeutta käyttämällä.

4.4.2. Toivomusaloite ja raha-asia-aloite

Valtiopäiväjärjestyksen mukaan toivomusaloite ja raha-asia-aloite voidaan tehdä myös ylimääräisenä aloiteaikana. Tällöin pitää jonkin VJ 32 §:ssä tarkoitetun perusteen suorastaan antaa aihetta aloitteen tekemiselle. Oikeuttaan tehdä sanottuja aloitteita yleisen aloiteajan jälkeen eivät kansanedustajat juuri ole käyttäneet lukuun ottamatta raha-asia-aloitteita, joista suurin osa tehdään tulo- ja menoarvioesityksen antamisen yhteydessä.

Toivomusaloitteita on vuoden 1928 valtiopäiväjärjestyksen voimassa ollessa yleisen aloiteajan jälkeen tehty kaikkiaan 14, niistä 12 vuosina 1932—1935, yksi vuoden 1952 ja yksi vuoden 1969 valtiopäivillä. Näistä aloitteista 10 on liittynyt tulo- ja menoarvioesitykseen, pääasiassa lisäbudjettiin, kolme hallituksen esityksiin ja yhden aiheena on ollut ajan-kohtainen tapaus. Vuosina 1952 ja 1969 jätettyjen toivomusaloitteiden esittelemisestä puhemies kieltäytyi katsoen, ettei se tapaus, johon aloitteen tekeminen oli perustettu, suorastaan antanut aihetta aloitteen tekemiselle, ja eduskunta hyväksyi puhemiehen menettelyn.

Vain yksi raha-asia-aloite on yritetty tehdä yleisen aloiteajan ulkopuolella sen liittymättä tulo- ja menoarvioesitykseen. Aloite tehtiin vuoden 1935 valtiopäivillä. Perusteena oli tällöinkin valtiopäivien aikana sattunut tapaus. Aloitteen esittelemisestä kieltäydyttiin.

Toivomusaloitteen tekeminen ehdotetaan sallittavaksi vain varsinaisten valtiopäivien alussa aloiteaikana. Vaikka tämän voidaan sanoa muodollisesti rajoittavan edustajan oikeuksia, eduskuntakäytäntö kuitenkin osoittaa, että toimenpiteellä ei olisi käytännön vaikutuksia. Ehdotettu toimenpide merkitsisi eduskuntatyön järjestelyn kehittämistä. Eduskunta voisi sekä aloiteaikana tehdyn toivomusaloitteen perusteella että muulloin asian käsittelyn yhteydessä ja puitteissa lausua hallitukselle toivomuksia toivomusponnen tai perustelulausuman muodossa. Usein toivomusaloitteen avulla pyritään vaikuttamaan toimeenpanovallan käyttöön. Tätä tarkoitusta silmällä pitäen joutuisampi ja ehkä tehokkaampikin keino on kysymysmenettely, jota puolestaan ehdotetaan kehitettäväksi.

Raha-asia-aloitteen saisi esityksen mukaan tehdä varsinaisten valtiopäivien alussa olevan aloiteajan jälkeen ainoastaan aikana, joka kestäisi seitsemän päivää siitä päivästä, jona hal-

lituksen esitys valtion tulo- ja menoarvioksi on ilmoitettu saapuneeksi eduskunnalle. Kun raha-asia-aloitteen sisältöön ei ehdoteta muutosta, aloitteen tekemisaikojen sääntely merkitsisi ainoastaan muodollista täsmennystä voimassa olevaan järjestelmään verrattuna ja nykyisin noudatetun käytännön vahvistamista.

4.4.3. Aloiteaikojen uudistaminen

Yleinen aloiteaika kestää voimassa olevan lain mukaan 14 päivää vaalien jälkeen pidettävillä ensimmäisillä valtiopäivillä ja 10 päivää muilla valtiopäivillä niiden avaamisesta. Ylimääräinen aloiteaika kestää seitsemän päivää siitä päivästä, jona edustajan on katsottava saaneen tiedon aloitteen tekemisen aiheuttaneesta tapauksesta. Kun ylimääräiset aloitteet pääasiasa ovat olleet hallituksen esityksiin liittyviä niin sanottuja rinnakkaislakialoitteita ja raha-asia-aloitteita, tämä aloiteaika on ollut seitsemän päivää siitä, kun hallituksen esitys on ilmoitettu saapuneeksi eduskunnalle, viimeksi mainittua päivää mukaan lukematta (TJ 35 §).

Lakialoitteita koskevien ehdotusten toteuttaminen merkitsisi sitä, että lakialoitteiden tekeminen ei olisi enää sidottu määräaikoihin. Lakialoitteen käsittelyn kannalta sen sijaan saattaa olla tärkeää, että aloite tehdään hyvissä ajoin, jos se aiotaan saada käsitellyksi esimerkiksi jonkin hallituksen esityksen yhteydessä valiokunnassa.

Varsinaisten valtiopäivien alussa oleva aloiteaika ehdotetaan vaalikauden ensimmäisillä valtiopäivillä pysytettäväksi nykyisenä eli 14 päivänä valtiopäivien avaamisesta. Muilla valtiopäivillä aloiteaika ehdotetaan seitsemäksi päiväksi. Kun valtiopäivien järjestäytyminen tapahtuisi melko joutuisasti ja sanottu aloiteaika etupäässä koskisi muodoltaan verraten yksinkertaisten toivomusaloitteiden tekemistä, viikon aloiteaikaa voidaan pitää riittävänä.

Raha-asia-aloitteiden kohdalla aloiteaikaan ehdotetuilla muutoksilla ei olisi suurtakaan merkitystä. Valtiopäivien alussa aloiteaika olisi sama kuin toivomusaloitteilla. Raha-asia-aloitteita voitaisiin sen lisäksi tehdä tulo- ja menoarvioesityksen yhteydessä seitsemän päivän aikana.

Ylimääräisiin valtiopäiviin esityksen mukaisilla aloiteaikojen järjestelyillä ei olisi sanottavaa vaikutusta. Aloiteoikeus niillä on VJ 21 §:n 3 momentin nojalla varsin rajoitettu. Tämän säännöksen johdosta aloitteen tiukka asial-

linen kytkeytyminen hallituksen esitykseen säilyisi ennallaan. Ajallisesti lakialoitteen tekemisoikeutta ei ylimääräisilläkään valtiopäivillä enää kuitenkaan rajoitettaisi. Ylimääräisten valtiopäivien käsiteltäväksi annettuun esitykseen liittyvä lakialoite voitaisiin siten tehdä milloin tahansa sanottujen valtiopäivien aikana.

4.5. Jatkuvuusperiaate kirjallisissa ja suullisissa kysymyksissä

Kirjallisen ja suullisen kysymyksen käsittelyä ei VJ 37 ja 37 a §:n mukaan jatketa seuraavilla valtiopäivillä. Jos kysymykseen ei ole vastattu niillä valtiopäivillä, joilla se on tehty, kysymys raukeaa. Valtiopäivien päättyessä raukeaa mainitusta syystä varsinkin kirjallisia kysymyksiä, joihin vastaamisaika on verraten pitkä eli 30 päivää siitä, kun ministeri on saanut asiasta tiedon.

Valtiopäivien ollessa päättyessä on eduskunnan kansliaan saapunut kirjallisiin kysymyksiin vastauksia, joita ei ole voitu ottaa huomioon sen johdosta, että eduskunnalla ei valtiopäivillä enää ole ollut sellaista täysistuntoa, jossa vastaukset kirjallisiin kysymyksiin olisi voitu saattaa eduskunnan tietoon. Rauenneet kysymykset on yleensä pantu uudelleen vireille seuraavilla valtiopäivillä, jolloin eduskunnan ja valtioneuvoston kanslioissa sekä ministeriöissä on jouduttu tekemään sama työ osittain kahteen kertaan.

Kysymysmenettely kuuluu eduskunnan tavanomukaiseen toimintaan toisin kuin välikysymysmenettely. Kun valtiopäivien työskentely on pidentynyt keskimäärin noin yhdeksään kuukauteen ja kun kirjalliset ja suulliset kysymykset pysyvät vireillä valtiopäivien välistä aikaa yleensä huomattavasti pitemmän eduskunnan kesätauon ajan, ei näytä olevan perusteltua syytä siihen, että kysymykset raukeaisivat valtiopäivien päättymiseen. Sen vuoksi ehdotetaan, että VJ 35 §:n säännöksestä ilmenevä asioiden jatkuvan vireilläpysymisen periaate ulotettaisiin myös kirjallisiin ja suullisiin kysymyksiin. Ne pysyisivät siten vireillä myös valtiopäivien vaihtuessa. Määräaikojen laskemisessa noudatettaisiin VJ 93 §:n 2 momenttia säännöksiä. Kysymysten vireilläolo päättyisi kuitenkin vaalikauden päättyessä.

Ehdotetun muutoksen jälkeen jatkuvuusperiaate koskisi kaikkia muita asioita paitsi VJ 36 §:ssä tarkoitettua valtioneuvoston tiedon-

antaa, ilmoitusta ja selontekoa sekä VJ 37 §:ssä säänneltä välikysymystä. Ne raukeaisivat aina valtiopäivien päättyessä. Näiden asioiden kohdalla ei niiden luonne huomioon ottaen ole tarkoituksenmukaista muuttaa nykyisiin säännöksiin perustuvaa käytäntöä.

4.6. Valiokunnat ja eräät muut toimielimet

4.6.1. Pysyvät ja tilapäiset valiokunnat

Asioiden valmistelemaa käsittelyä varten on eduskunnassa valiokuntalaitos, jonka muodostavat niin sanotut erikoisvaliokunnat ja suuri valiokunta. Lähes kaikki asiat, joista eduskunta täysistunnossaan päättää, on valtiopäiväjärjestyksen mukaan valiokunnassa valmisteltava. Tässä mielessä vallitsee asioiden valmistelupakko.

Jokaisilla varsinaisilla valtiopäivillä on viiden päivän kuluessa niiden avaamisesta asetettava lakimääräiset valiokunnat eli perustuslakivaliokunta, lakivaliokunta, ulkoasiainvaliokunta, valtiovarainvaliokunta ja pankkivaliokunta. Näistä valiokunnista on valtiovarainvaliokunnassa oltaava vähintään 21, pankkivaliokunnassa vähintään 11 ja muissa valiokunnissa vähintään 17 jäsentä. Valiokuntien toimiala on lakivaliokuntaan lukuun ottamatta osaksi yksityiskohtaisesti laissa säännelty. Tarvittaessa voidaan asettaa ylimääräisiä valiokuntia, joiden toimikausi kestää myös valtiopäivien ajan ja joiden toimialasta tehdään päätös niiden asettamisen yhteydessä. Ylimääräisessä valiokunnassa on vähintään 11 jäsentä. Sinne voidaan lähettää senlaatuinen asia, joka olisi lakimääräisen valiokunnan valmisteltava.

Käytännössä eduskunnan valiokuntalaitos on vakiintunut käsittelemään lakimääräisten valiokuntien lisäksi seuraavat jokaisilla valtiopäivillä asetettavat ylimääräiset valiokunnat, nimittäin talousvaliokunnan, laki- ja talousvaliokunnan, sivistysvaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan, sosiaalivaliokunnan, liikennevaliokunnan, puolustusasiainvaliokunnan ja toisen lakivaliokunnan. Niissä kussakin on 17 jäsentä. Ylimääräisten valiokuntien pääpiirteinen toimiala ilmenee jo eräiden valiokuntien nimestä ja se on useasti pitkän perinteen muovaama. Jokaisilla valtiopäivillä asetettujen ylimääräisten valiokuntien itse asiassa pysyvää luonnetta osoittaa se, että niistä yksikamarisen eduskunnan ensimmäisillä eli vuoden 1907 valtiopäivillä jo toimivat talousvaliokunta, joka tuolloin oli

sitä paitsi lakimääräinen, laki- ja talousvaliokunta, maatalousvaliokunta ja työväenasiainvaliokunta, joista viimeksi mainittu vastasivat nykyisiä maa- ja metsätalousvaliokuntaa ja sosiaalivaliokuntaa. Vuoden 1908 valtiopäivistä lähtien on toiminut sivistysvaliokunta, vuoden 1931 valtiopäivistä kulkulaitosvaliokunta vastaten nykyistä liikennevaliokuntaa ja vuoden 1938 valtiopäivistä puolustusasiainvaliokunta. Vuoden 1972 valtiopäivistä lähtien on yhtäjaksoisesti asetettu myös toinen lakivaliokunta.

Näiden pysyväisluontoisten valiokuntien lisäksi on ajoittain asetettu tilapäisiä (ylimääräisiä) valiokuntia yleensä jotakin suurehkoa lainsäädäntöhanketta valmistelemaan. Tällaisia valiokuntia ei 1970- ja 1980-luvuilla enää ole käytetty.

Kun erikoisvaliokuntien määrä ja pääpiirteittäinen toimiala- ja tehtäväjako on edellä selostetusta ilmenevin tavoin täysin vakiintunut, ehdotetaan valiokuntien jakamisesta lakimääräisiin ja ylimääräisiin valiokuntiin luovuttavaksi. Niiden sijasta asetettaisiin pysyviä valiokuntia. Säännökset niistä pysyvistä valiokunnista, jotka vastaavat nykyisiä lakimääräisiä valiokuntia, säilytettäisiin edelleen valtiopäiväjärjestykseen. Muista pysyvistä valiokunnista säädettäisiin tarkemmin eduskunnan työjärjestyksessä.

Sen lisäksi eduskunnalla olisi edelleen oikeus asettaa tiettyä asiaa valmistelemaan tilapäinen valiokunta, jonka toimikausi pääsääntöisesti kestäisi sen valmisteltavaksi annetun asian käsitteilyn ajan.

Ehdotetut säännökset valiokunnista vastaisivat siten tosiasiallista tilannetta. Joustavuudeltaan järjestely vastaisi nykyistä, koska eduskunnan työjärjestys, jonka säännösten varassa osa pysyviä valiokuntia tulisi olemaan, on muutettavissa eduskunnan päätöksellä. Niin ikään olisi mahdollista irrottaa jonkin asian valmistelu säännönmukaisesta valmisteluorganisaatiosta ja antaa se erityisesti sitä varten asetetulle valiokunnalle. Järjestely yksinkertaistaisi myös eduskunnan järjestäytymismuodollisuuksia, koska erityisiä päätöksiä pysyvistä valiokunnista ei tarvittaisi.

4.6.2. Jatkuvuusperiaatteen ulottaminen toimielimiin

Valtiopäiväjärjestyksessä tarkoitetuista eduskunnan asettamista toimielimistä valiokuntien, tarkistajien ja kansliatoimikunnan jäsenet valitaan valtiopäiviksi kerrallaan. Näiden toimielin-

ten kokoonpanon osalta niin sanottu jatkuvuusperiaate ei siis ole voimassa. Puhemiesten ja valiokuntien valitsemistavasta seuraa, että puhemiesneuvoston toimikausikin kestää valtiopäivien ajan.

Seuraavilla valtiopäivillä valitaan mainittuihin toimielimiin yleensä jäseniksi valtaosa, jollei miltei kaikki edellisillä valtiopäivillä toimielimen jäsenenä olleista edustajista. Käytännössä valiokuntien kokoonpano muuttuu enemmän valtiopäivien aikana kuin niiden alussa. Valtiopäivien aikana valiokuntapaikkoja joudutaan järjestelemään etenkin hallituksen vaihdosten yhteydessä, kun valtioneuvoston jäseniksi nimeytyt edustajat joutuvat jättämään paikkansa valiokunnassa ja valtioneuvoston jäsenyydestä vapautetut edustajat sijoitetaan valiokuntien jäseniksi.

Sanotusta syystä ja eduskunnan järjestäytymisen yksinkertaistamiseksi ehdotetaan, että valiokunnat suuri valiokunta mukaan lukien asetettaisiin vaalikaudeksi, joka myös pääsääntöisesti siis olisi valiokunnan jäsenten toimikausi.

Ehdotettuun järjestelmään siirtyminen edellyttäisi kuitenkin, että valiokunnan jäsenen vaihtaminen tai vapautuneen paikan täyttäminen kesken vaalikauden voisi tapahtua joustavasti. Tältä osin riittää nykyisen järjestelmän, ennen kaikkea TJ 13 §:n säännösten pysyttäminen voimassa.

Olisi myös varmistettava, että valiokunnan kokoonpano ei esimerkiksi edustajan eduskuntaryhmästä eroamisen vuoksi ainakaan pitkäksi aikaa pääsisi muodostumaan eduskunnan poliittisia voimasuhteita vastaamattomaksi ja että valiokunnan kokoonpano muutoinkin olisi asianomaisen ryhmän edustuksen kannalta poliittisesti toimintakykyinen. Sen vuoksi puhemiesneuvostolle olisi annettava oikeus tehdä ehdotus valiokunnan uudelleen asettamisesta sen jäljellä olevaksi toimikaudeksi. Muodollisesti olisi tuolloin kysymys valiokunnan kokoonpanon uusimisesta, vaikka toimenpiteen tosiasiallisena tarkoituksena saattaisi olla vain valiokunnan voimasuhteiden palauttaminen ennalleen. Jo nykyisin eduskunta voi VJ 39 §:n 2 momentin mukaan puhemiesneuvoston ehdotuksesta päättää, että valitsijamiehet on asetettava uudelleen.

Kun valiokuntien puheenjohtajat mvös valittaisiin valiokunnan toimikaudeksi, eduskunnalla olisi ottaen huomioon puhemiehen ja varapuhemiesten toimikautta koskevat ehdotukset koko vaalikauden ajan jatkuvasti toimivaltainen puhemiesneuvosto.

Tarkistajat valittaisiin edelleen toimeensa valtiopäivien ajaksi kerrallaan.

Tässä yhteydessä ei voida puuttua Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskuntaan valittujen kansanedustajajäsenten toimikauteen, vaan se pysyisi ennallaan ja jäsenet olisi siten valittava edelleen jokaisilla valtiopäivillä. Tämä johtuu Islannin, Norjan, Ruotsin, Suomen ja Tanskan välillä tehdyn yhteistyösopimuksen 42 artiklasta (SopS 21/71), jonka mukaan neuvoston jäsenet ja varajäsenet valitaan vuosittain.

Eduskunnan hallinnollisten toimintojen lisääntyminen sekä kanslian samoin kuin eduskunnan yhteydessä toimivien laitosten laajentuminen ja niiden henkilökunnan kasvu edellyttävät, että eduskunnan kansliatoimikunta, jolla hallinnollistaloudellisissa asioissa on keskeinen päätösvalta, olisi koko vaalikauden toimikelpoinen. Puhemiehen ja varapuhemiesten toimikauden järjestely ehdotetuin tavoin toteuttaisi kansliatoimikunnan jatkuvan toimikelpoisuuden edellytyksen puhemiesjäsenen osalta. Vastaavasti neljän valitun jäsenen toimikausi olisi ulotettava koskemaan koko vaalikautta.

Toimielinten toimikauden järjestely ehdotetuin tavoin merkitsisi sitä, että eduskunta valitsisi yksien varsinaisten valtiopäivien ajaksi enää puhemiehen, varapuhemiehet, tarkistajat ja Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan kansanedustajajäsenet.

4.6.3. Toimielinten valitsemismenettelyn yksinkertaistaminen

Eduskunnan valittavan useampijäsenisen toimielimen vaali suoritetaan täysistunnossa tai valitsijamiesten kokouksessa. Valtiopäiväjärjestyksen useimpien vaaleja koskevien säännösten mukaan on ensin yritettävä yksimielistä eli niin sanottua sopuvaalia (41 §, 82 a 2 mom., 83 § 4 mom., 83 a § 3 mom., 85 § 2 mom. ja 89 § 1 mom.). Jos yksimieliseen vaaliin ei päästä, toimitetaan vaali suhteellisen vaalitavan mukaan. Suhteellisessa vaalissa on noudatettava eduskunnan työjärjestyksen liitteeksi otettuja, valtiopäivillä suhteellisen vaalitavan mukaan toimitettavia vaaleja koskevia määräyksiä.

Eduskunta valitsee täysistunnossa useampijäsenisistä toimielimistä valitsijamiehet. Suuren valiokunnan jäsenet, tarkistajat ja kansliatoimikunnan jäsenet. Muiden toimielinten vaalin suorittavat valitsijamiehet.

Käytännössä vaali on useimmissa tapauksissa yksimielinen ja toimitetaan eduskunnassa ole-

vien ryhmien vaalia edeltävissä neuvotteluissa tekemän sopimuksen mukaisesti. Sopuvaaliin päätymistä esimerkiksi valiokuntapaikkojen osalta on omiaan edistämään se, että pienet ryhmät saavat neuvotteluissa yleensä paikkoja enemmän kuin niille suhteellisuuden mukaan kuuluisi eivätkä ne siten juuri riitä soti sopimustulosta.

Edellä sanotun perusteella ehdotetaan vaalimenettely jaksoitettavaksi siten, että valittava toimitin olisi aina yritettävä ensin valita yksimielisesti. Vasta sen epäonnistuttua vaali olisi toimitettava suhteellisen vaalitavan mukaan.

Erikoisvaliokuntien vaali siirrettäisiin ensi vaiheessa täysistunnon toimitettavaksi. Se yksinkertaistaisi huomattavasti eduskunnan järjestäytymismuodollisuuksia vaalikauden alussa. Täysistunnossa toimitettavan vaalin ehdottomaksi edellytykseksi olisi kuitenkin tällöin samoin kuin muiden täysistunnossa suoritettavien vaalien ensi vaiheen osalta asetettava yksimielisyys eli se, että valittavia ehdotetaan enintään niin monta kuin on täytettävii paikkoja. Jos valittavia ehdotetaan useampia, erikoisvaliokuntien vaalia ei siinä tapauksessa enää suoritettaisi täysistunnossa, vaan se siirrettäisiin valitsijamiesten toimitettavaksi. Myös näiden toimittama vaali olisi kaksivaiheinen. Vasta kun yritys toimittaa yksimielinen vaali epäonnistuisi, suoritettaisiin suhteellinen vaali. Vastaavaa järjestelyä ehdotetaan myös Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan kansanedustajajäsenten valintaan.

Muut eduskunnan täysistunnossa tai valitsijamiesten kokouksessa nykyisin toimitettavat vaalit pysyisivät edelleen niiden suoritettavina.

Toimielimen paikan jäätyä avoimeksi toimitettaisiin täydennysvaali noudattamalla soveltuvin osin edellä selostettuja periaatteita.

Ensi vaiheessa yksimielistä vaalia tavoittelevan järjestelmän edellytyksenä täysistunnossa toimitettavan vaalin osalta on, että toimielimen jäsenten ja varajäsenten määrä on ennen vaalia määrätty. Tämän vuoksi työjärjestyksessä olisi tarkemmin säädettävä, kuinka monta jäsentä ja varajäsentä valitsijamiehiin ja valiokuntiin valitaan. Valitsijamiesten toimitettavan vaalin osalta samaa tarvetta ei välttämättä ole, koska eduskunta voi antaessaan valitsemistomerkinnän samalla päättää, kuinka monta jäsentä ja varajäsentä tai varamiestä toimielimeen on valittava, jollei heidän määrästään ole nimienomaisesti säädetty.

4.7. Täysistunnon puheenvuorojen myöntäminen

4.7.1. Ryhmäpuheenvuoromenettelyn sääntely

Täysistunnossa on jokaisella edustajalla VJ 57 §:n mukaan oikeus eräin pienehköin rajoituksin saada puheenvuoro siinä järjestyksessä, jossa hän on keskusteluun ilmoittautunut. Käytäntö on kuitenkin tässä kohdin muodostunut ristiriitaiseksi lain nimenomaisen säännöksen kanssa. Vuoden 1952 valtiopäivistä lähtien on valtion seuraavan vuoden tulo- ja menoarvioesityksen lähetekeskustelussa ja yleiskeskustelussa sekä sanotun vuoden jälkeen myös valtioneuvoston tiedonantoa ja selontekoa sekä välikysymystä koskevissa keskusteluissa sovellettu niin sanottua ryhmäpuheenvuorojärjestelmää. Siinä keskusteluun ennen istuntoa ilmoittautuneet edustajat on ryhmitelty puhujalistalle vuorottelemaan eduskunnassa olevien ryhmien suuruusjärjestyksessä. Keskustelun alettua siihen ilmoittautuneet edustajat saavat puheenvuoron sen sijaan ilmoittautumisjärjestyksen mukaan. Selostettu käytäntö on vakiintunut.

Ristiriidan poistamiseksi ehdotetaan valtiopäiväjärjestykseen otettavaksi säännös siitä, että edellä mainituissa keskusteluissa voitaisiin puheenvuorot antaa nykyisin noudatetun käytännön mukaisesti, jos työjärjestyksessä asiasta näin tarkemmin säädettäisiin. Vakiintuneen käytännön lisäksi on viitattava siihen, että ehdotettu säännös ei rajoittaisi kenenkään oikeutta saada puheenvuoro puheena olevissa asioissa, vaan se oikeuttaisi sääntelemään ainoastaan puheenvuorojen myöntämistä. Säädeteknisesti ehdotettu järjestely olisi samanlainen kuin jo on voimassa vastauspuheenvuorojen osalta, joilla niin ikään poiketaan siitä pääsäännöstä, että puheenvuorot annetaan pyytämistäjärjestyksessä (VJ 57 § 1 mom.).

4.7.2. Valiokunnan puheenjohtajan etuoikeus

Valiokunnan puheenjohtajan, joka haluaisi täysistunnossa käyttää puheenvuoron selostaakseen valiokunnan mietintöä, on pyydettävä puheenvuoro säädetyssä järjestyksessä. Jollei puheenjohtaja pääse puhujalistalle ensimmäiseksi, hänen puheenvuoronsa, joka olisi saattanut mietinnön ohella tarjota luontevan pohjan täysistuntokeskustelulle, voi tulla niin myöhään, että sillä ei asian kokoavan esittelyn kannalta ole enää merkitystä.

Jos valiokunnan puheenjohtajalle halutaan turvata oikeus puheenvuoron saamiseen ennen muita edustajia, valiokunnan on nimettävä puheenjohtaja VJ 45 §:n 3 momentissa tarkoitetuksi esittelijäksi, joka tässä ominaisuudessaan saa mainitun etuoikeuden (VJ 60 §). Voimassa olevan valtiopäiväjärjestyksen aikana sanottuja säännöksiä sovellettiin ensimmäisen kerran vasta vuoden 1978 valtiopäivillä, jolloin perustuslakivaliokunta nimesi puheenjohtajansa mietintönsä esittelijäksi. Tämän jälkeen esittelijäjärjestelmää on käytetty muutaman kerran, ja esittelijäksi on säännönmukaisesti valittu asianomaisen valiokunnan puheenjohtaja.

Valiokunnan puheenjohtajan mietintöä esitlevä puheenvuoro täysistunnossa, varsinkin laajoissa ja ehkä hyvinkin vastakkaisia mielenpiiteitä herättävissä asioissa, toisi käsittelyyn mietintöä täydentävää tarpeellista taustatietoa. Tämän tarkoituksen saavuttamiseksi olisi kuitenkin asianmukaista, että puheenvuoro käytettäisiin keskustelun alussa. Esittelijäjärjestelmän käyttö tähän tarkoitukseen on kuitenkin tarpeettoman kankeaa. Sen vuoksi ehdotetaan, että valiokunnan puheenjohtajalle annettaisiin oikeus saada täysistunnossa puheenvuoro mietinnön esitlemiseksi ennen muita edustajia. On korostettava, että puheenjohtaja ei tällöin esiintyisi yksittäisenä edustajana omia käsityksiään esittäen, vaan valiokunnan työn esittelijänä.

4.8. Muita ehdotuksia

4.8.1. Jätkikäteén tarkastettavien säädösten vireillepano ja valiokuntavalmistelu

Asetus ja valtioneuvoston ja ministeriön päätös on eduskunnan tarkastettava, jos asianomaisessa valtuuslaissa säädetään, että tällainen säädös on saatettava eduskunnan tietoon. Ensimmäinen tällaisen velvoituksen sisältänyt laki oli tasavallan suojelulaki (336/30).

Valtuuslainsäädännön määrä ja merkitys ovat kasvamassa. Esimerkiksi taloudellisina valtuuslakeina pidettäviä lakeja on voimassa tällä hetkellä runsaat 20.

Valtiopäiväjärjestykseen ei sisälly säännöksiä noudatettavasta menettelystä tarkastettavien säädösten käsittelyssä. Vireillepanosta on sitä vastoin poikkeuksetta säädetty valtuuslaissa. Niihin on otettu säännös siitä, että hallituksen on viipymättä ilmoitettava eduskunnan puhemiehelle joko yleensä lain nojalla annetut alem-

manasteiset säädökset tai lain nojalla annetut sellaiset säädökset, joiden antamiseen hallitusmuodon mukaan eduskunnan myötävaikutus on tarpeen. Puhemiehen on saatettava tällainen säädös eduskunnan tietoon heti tai, jollei eduskunta ole koolla, niin pian kuin se on kokoon tunut. Säädös on kumottava, jos eduskunta niin päättää.

Käytännössä eduskunnan tarkastettavaksi lähetetty säädös toimitetaan eduskunnalle valtioneuvoston kirjelmän ohella. Sädöksen saapuminen ilmoitetaan eduskunnalle ja se lähetetään valiokuntaan samalla tavalla kuin hallituksen esitys. Valiokuntavalmistelun jälkeen mietintö käsitellään niin sanotussa yleisessä käsittelyjärjestyksessä eli mietinnön pöydälle panon jälkeen asia otetaan ainoaan käsittelyyn ja ratkaistaan siinä. Esimerkiksi kuluvalle vaalikaudella on toimitettu eduskunnan tarkastettavaksi vuonna 1979 29 asetusta, 30 valtioneuvoston päätöstä ja 10 ministeriön päätöstä, vuonna 1980 15 asetusta ja 20 valtioneuvoston päätöstä sekä vuonna 1981 26 asetusta ja 12 valtioneuvoston päätöstä.

Kun kysymyksessä on huomattava asiaryhmä ja kun näiden asioiden käsittelyjärjestys eduskunnassa on käytännössä vakiintunut, ehdotetaan, että valtiopäiväjärjestyksessä säänneltäisiin puheena olevien asioiden vireillepano siltä osin kuin on kysymys säädösten ilmoittamisesta saapuneeksi eduskunnalle. Niin ikään ehdotetaan, että pakollinen valiokuntavalmistelu nimenomaisesti koskisi myös näitä asioita. Saapuneeksi ilmoittaminen tapahtuisi puhemiehen ilmoituksella eduskunnalle asiasta. Valmistelupakko säänneltäisiin lisäämällä asiasta maininta VJ 63 §:n asialuetteloon.

4.8.2. Puhemiesneuvoston päätösvalta

Puhemiesneuvostolla ei VJ 54 §:n mukaan ole päätösvaltaa, vaan ainoastaan ehdotuksen teko-oikeus pykälässä tarkoitetuissa asioissa. Tämä koskee myös eduskunnan työn järjestämistä, josta puhemiesneuvoston tulee tehdä tarpeelliseksi katsomiaan ehdotuksia.

Kun puhemiesneuvosto on jäsenmäärältään erikoisvaliokuntaan verrattava ja kokoonpanoltaan edustava, olisi tarkoituksenmukaista antaa sille päätösvaltaa eduskunnan työn järjestämiseen liittyvissä lähinnä rutiinimaisissa tilanteissa, kuten tulo- ja menoarvion täysistuntokäsittelyn yhteydessä tehtävien muutosehdotusten määrärajoista päätettäessä. Näistä tapauksista säänneltäisiin tarkemmin työjärjestyksessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotukset

1.1. Valtiopäiväjärjestys

3 §. Lainsäädännössämme ei edustajanpalkkiosta annettua lakia (328/47) lukuun ottamatta nimenomaisesti käytetä käsitettä vaalikausi, jolla tavanomukaisesti ymmärretään kaksien perättäisten edustajainvaalien välistä aikaa riippumatta siitä, onko tuo aika säännönmukaiset neljä vuotta vai hajotusvaalien johdosta sitä lyhyempi.

VJ 3 §:ssä tarkoitettu nelivuotiskausi ehdotetaan määriteltäväksi säännönmukaiseksi vaalikaudeksi. Sen vastakohtana olisi hajotusvaalien määräämisen vuoksi vajaamittaiseksi jäävä vaalikausi. Käsitteiden vaalikausi ja säännönmukainen vaalikausi käyttämisellä voidaan helpottaa muun muassa valtiopäiväjärjestyksen ja eduskunnan työjärjestyksen säännösten kirjoittamista.

8 §. Lain 8 §:n 3 momentti ehdotetaan saatettavaksi vastaamaan voimassa olevaa lainsäädäntöä. Kuritushuonerangaistuksen sijasta tuomitaan nykyisin vankeusrangaistus. VJ 6 §:n 2 momentissa ei enää ole numeroviittauksin varustettua asialuetteloa.

Kun rikoslain muuttamisesta annetulla lailla (613/74) yleisten rangaistusten joukosta poistettiin kuritushuonerangaistus, merkitsi muutos samalla sitä, ettei tuottamuksellinen rikos ole enää ollut tässä pykälässä tarkoitettu peruste edustajantoimen lakkauttamiselle.

9 §. Apulaisoikeuskanslerilla on hallitusmuodon säätämisestä lähtien ollut velvollisuus tarvittaessa astua valtioneuvoston oikeuskanslerin sijaan (hallitusmuodon 37 §). Eduskunnan oikeusasiamiestä avustamaan on valittu hallitusmuodon 49 §:n (19/71) nojalla apulaisoikeusasiamies, joka tarvittaessa tulee oikeusasiamiehen sijaan. Puheena oleva velvollisuus kattaa valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen kaikki tehtävät. Kun sijaisuuden hoitaminen saattaa kestää verraten kauan, ehdotetaan, että apulaisoikeuskansleri ja apulaisoikeusasiamies rinnastettaisiin VJ 9 §:ssä tarkoitettuihin virkamiehiin, jotka eivät voi olla edustajina.

19 §. Pykälä ehdotetaan selvyiden vuoksi jaettavaksi momentteihin.

Yleisperusteluissa selostettu valtiopäivien jatkuvan koollaolon periaate ilmenee 2 mo-

mentin ensimmäisestä virkkeestä. Sen mukaan eduskunta voisi vaalikauden aikana keskeyttää työnsä ainoastaan keskeyttämällä valtiopäivät. Säännönmukaisen vaalikauden viimeisillä valtiopäivillä tehtäisiin kuitenkin valtiopäivien lopettamispäätös.

Pykälään on otettu eri momentiksi säännös eduskunnan puhemiehen oikeudesta kutsua eduskunta koolle jatkamaan keskeytyneitä valtiopäiviä jo ennen keskeytyspäätöksen yhteydessä päätettyä kokoontumispäivää.

20 §. Hajottamisvaalien jälkeisen eduskunnan kokoontumisen ajankohdan siirtymisellä olisi ehdotettujen muutosten jälkeen merkitystä vain tilanteessa, jossa säännönmukaisen vaalikauden neljännet varsinaiset valtiopäivät hajotettaisiin niiden loppupuolella. Asiaa koskevan 2 momentin säännöksen säilyttämiseen laissa ei kuitenkaan ole tarvetta, kun otetaan yhtäältä huomioon pykälän 1 momentin säännökset ja toisaalta se, että kansanedustajain vaaleista annetun lain 46 §:n 2 momentin (358/72) mukaan uusien vaalien toimittaminen on käytännössä mahdollista aikaisintaan 75 päivän kuluttua vaalien määräämisestä. Momentti ehdotetaankin tarpeettomana kumottavaksi.

21 §. Ehdotuksen mukaan ylimääräiset valtiopäivät voisivat kokoontua jo kolmantena päivänä sen jälkeen, kun niitä koskeva tasavallan presidentin kutsu on julkaistu Suomen säädöskokoelmassa. Vastaava aika on voimassa olevan lain mukaan 15 päivää.

22 §. VJ 18 §:n mukaan eduskunnan on pidettävä istuntonsa valtakunnan pääkaupungissa. Tasavallan presidentti voi kuitenkin määrätä eduskunnalle toisen kokoontumispaikan, milloin istuntojen pitäminen pääkaupungissa on vihollisen maahanhyökkäyksen tahi muiden tärkeiden syiden tähden mahdotonta tai eduskunnan turvallisuudelle vaarallista. Tällainen määräys julistetaan VJ 22 §:n 1 momentin mukaan samassa järjestyksessä kuin lakien tai asetusten julkaisemisesta on säädetty, toisin sanoen presidentin allekirjoittamana ja pääministerin varmentamana Suomen asetuskokoelmassa, jonka nimike vuoden 1981 alusta on muutettu Suomen säädöskokoelmaksi.

Kun puheena olevan määräyksen julkaiseminen ei kaikissa oloissa voi tulla turvallisuussyistä kysymykseen, ehdotetaan pykälää muutettavaksi siten, että 18 §:ssä tarkoitettun määräyksen julkaiseminen riippuisi presidentin harkinnasta.

Mainittakoon, että tasavallan presidentin 2 päivänä joulukuuta 1939 antamaa määräystä, jolla eduskunta oikeutettiin pitämään istuntonsa muualla kuin pääkaupungissa, ei julkaistu asetuskokoelmassa.

Kun pykälän 2 momentissa tarkoitettujen kansanedustajain vaaleja koskevien ilmoitusten toimittaminen vaaliviranomaisille koskee vaalien toimeenpanoa, niistä on tarpeetonta säätää perustuslain tasolla. Momentti ehdotetaan jätettäväksi pois valtiopäiväjärjestyksestä.

25 §. Pykälään ehdotetaan otettavaksi kaksi uutta säännöstä, jotka koskevat puhemiehen toimikautta.

Säännös siitä, että lähinnä edellisten varsinainen valtiopäivien puhemies ja varapuhemiehet toimisivat vastaavissa tehtävissä ylimääräisillä valtiopäivillä, ehdotetaan lisättäväksi 1 momenttiin.

Uuden 4 momentin mukaan vaalikauden viimeisillä valtiopäivillä valittujen puhemiehen ja varapuhemiesten toimikausi kestäisi, kunnes uudet vaalit on toimitettu. Tämä on tärkeää etenkin kansliatoimikunnan toimikelpoisuuden kannalta. Vaalikaudella tarkoitetaan pykälässä sekä säännönmukaista että hajotusvaalien vuoksi päättyvää vaalikautta.

Lisäksi pykälään otettavaan uuteen 2 momenttiin ehdotetaan sijoitettaviksi puhemiehen ja varapuhemiesten vaalitapaa koskevat säännökset. Vaalissa annetuksi ääneksi katsottaisiin hyväksytty ääni. Hylättyä ääntä ei siten otettaisi huomioon annettuna äänenä. Vastaava tulkinta on omaksuttu muissakin vaaleissa.

27 §. Nykyisiä vuosittaisia valtiopäivien lopettamista ja päättäjäisiä vastaisi säännönmukaisen vaalikauden viimeisillä valtiopäivillä tapahtuva eduskunnan työn päättäminen. Tasavallan presidentin julistettua eduskunnan tvön päättyneeksi päättyisi myös eduskunnan koollaolo.

28 §. Voimassa olevan VJ 28 §:n 1 momentin mukaan tasavallan presidentti ilmoittaa valtiopäiviä avattaessa, mitkä hallituksen esitykset silloin annetaan eduskunnalle.

Vuoden 1937 valtiopäivien avajaisiin saakka esiteltiin avajaispuheessa aina täydellinen luetelo valtiopäiviä avattaessa eduskunnalle annettavista hallituksen esityksistä, joskaan käytäntö ei ollut aivan jatkuva. Sittemmin mainittiin enää esitysten määrä ja vihdoin vuoden 1941 valtiopäivistä lähtien ei sitäkään. Tasavallan presidentit ovat avajaispuheissaan yleensä maininneet joitakin tärkeimpiä niistä esityksistä, joita hallitus suunnittelee valtiopäivien aikana

annettaviksi. Sanallisesti käsitettynä puheena oleva säännös on jäänyt kuolleeksi kirjaimeksi.

Nykyisten säännösten mukainen ero valtiopäivien alussa ja niiden aikana annettavien hallituksen esitysten välillä on menettänyt merkityksensä. Sen vuoksi ehdotetaan, että pykälän 1 ja 2 momentti yhdistettäisiin säännökseksi, jonka mukaan tasavallan presidentti antaa eduskunnan käsiteltäviksi saatettavat hallituksen esitykset.

Hallituksen esityksen peruuttamisoikeutta koskeva säännös siirtyisi 2 momentiksi.

Uuteen 3 momenttiin otettaisiin täsmäntävä säännös tavasta, jolla hallituksen esitys eduskunnalle ilmoitetaan sen jälkeen, kun esitys on asianmukaisesti saapunut eduskunnalle. Säännös koskisi myös esityksen peruuttamista sekä eduskunnan tarkastettavaksi saatetun asetuksen ja valtioneuvoston ja ministeriön päätöksen saapumista eduskunnalle. Viimeksi mainitut säädökset ovat vireillepanotapansa puolesta eduskunnassa verrattavissa hallituksen esitykseen.

32 §. Pykälä ehdotetaan kirjoitettavaksi kokonaan uudelleen.

Raha-asia-aloitteen ja toivomusaloitteen tekemistä varten tarkoitettu aloiteaika säänneltäisiin yksityiskohtaisesti valtiopäiväjärjestyksessä. Aloiteaika olisi vaalikauden ensimmäisillä valtiopäivillä 14 päivää, kuten nykyisinkin ja muuten seitsemän päivää, jonka pituinen olisi myös erityinen raha-asia-aloitteita varten tarkoitettu aloiteaika. Aloiteaika ehdotetaan päättymään edelleen määräpäivänä kello 12.

Eduskunta-aloitteen peruuttamisesta, josta tähän mennessä ei ole säädetty, ehdotetaan otettaviksi säännökset pykälän viimeiseen momenttiin. Peruutuskirjelmä olisi kaikkien aloitteen allekirjoittajien allekirjoitettava.

37 ja 37 a §. Kirjallisen ja suullisen kysymyksen käsittelyä voitaisiin ehdotuksen mukaan jatkaa saman vaalikauden seuraavilla valtiopäivillä.

39 §. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi nimenomainen maininta siitä, että valitsijamiesten vaalissa olisi ensin pyrittävä sopuvaaliin.

40 §. Pysyvät valiokunnat olisi asetettava viiden päivän kuluessa vaalikauden ensimmäisten valtiopäivien avaamisesta. Samassa aiassa valtiopäivien avaamisesta on nykyisen valtiopäiväjärjestyksen mukaan asetettava lakimääräiset valiokunnat ja asetetaan käytännössä myös pysyväisluontoiset ylimääräiset valiokunnat.

Tässä yhteydessä ehdotetaan ulkoasiainvaliokunnan ruotsinkielinen nimi muutettavaksi nykyieliseen muotoon "utrikesutskottet".

Se jäsenten määrä, joka valtiopäiväjärjestyksessä mainittuihin pysyviin valiokuntiin olisi vähintään valittava, ehdotetaan pysytettäväksi samana kuin nykyisissä lakimääräisissä valiokunnissa. Työjärjestyksen varassa olevien pysyvien valiokuntien ja tilapäisten valiokuntien minimijäsenmäärä vastaisi ehdotuksen mukaan puolestaan nykyisten ylimääräisten valiokuntien jäsenmäärää. Varajäseniä ehdotetaan valittavaksi vähintään neljäsosa varsinaisten jäsenten määrästä, mikä myös vastaa voimassa olevaa lakia.

Pykälän voimassa olevan 4 momentin mukaan valiokunta voi työskentelyn sitä vaatiessa jakaantua osastoihin, jotka kukin antavat lausuntoja valiokunnan nimissä. Osastosta, jossa on oltava vähintään 11 jäsentä, on muutoinkin voimassa, mitä valiokunnasta on säädetty. Valiokuntien työskentely osastoihin jakaantuneena on jäänyt käytännössä merkityksettömäksi. Viimeksi on osastojakoa käyttänyt silloinen työväenasiainvalokunta vuoden 1946 valtiopäivillä. Kun järjestelmällä ei näytä olevan käyttöä, ei sen voimassa pitäminen ole tarpeen. Momentti olisi siten jätettävä pois valtiopäiväjärjestyksestä.

Kun pysyvät valiokunnat ehdotetaan asetettaviksi vaalikaudeksi, ne olisivat toimintakykyisiä myös ylimääräisillä valtiopäivillä. Pykälän nykyinen 5 momentti olisi siten jätettävä pois tarpeettomana valtiopäiväjärjestyksestä.

41 §. Pysyvien ja tilapäisten valiokuntien vaalissa olisi pyrittävä yksimielisyyteen. Vaalimenettelystä ehdotetaan tämän vuoksi kolmivaiheista: vaali ratkeaisi täysistunnossa, jos eduskunta on yksimielinen valittavista. Jollei näin tapahdu, vaali siirtyisi valitsijamiesten toimitettavaksi, mutta näidenkin olisi ensin pyrittävä yksimieliseen vaaliin. Vasta tämän epäonnistuttua vaali olisi toimitettava suhteellisen vaalittavan mukaan.

Pykälään ehdotetaan otettaviksi myös säännökset valiokuntien jäsenten toimikaudesta. Pysyvien valiokuntien jäsenten osalta se kestäisi vaalikauden. Kun otetaan huomioon, että tilapäinen valiokunta voitaisiin edellisen pykälän mukaan asettaa valmistelevaan erityistä asiaa, siihen valittujen jäsenten toimikausi kestäisi, kunnes valiokunta on saanut tehtävänsä suoritetuksi.

Eduskunta voisi puhemiesneuvoston ehdotuksesta päättää, että pysyvä ja tilapäinen va-

liokunta on asetettava kesken toimikautta uudelleen.

42 §. Myös suuri valiokunta ehdotetaan valittavaksi vaalikaudeksi. Senkin valinnassa olisi ensin pyrittävä yksimielisyyteen.

42 a §. Eduskunnan tarkistajien kokoonpanosta ja tehtävistä on säädetty voimassa olevassa VJ 85 §:ssä. Tarkistajat ovat valitsijamihiin ja valiokuntiin verrattava toimielin, jolla eduskunnalle kuuluvien asioiden käsittelyssä on täysistuntokäsittelyn jälkeen säännöksiin perustuva tehtävänsä. Kun käsittelyn pohjana eduskunnassa on suomenkielinen teksti, tarkistajat päättävät eduskunnan vallalla ruotsinkielisen tekstin lopullisesta sanamuodosta (TJ 59 §).

Edellä sanotun perusteella ehdotetaan, että uuteen 42 a §:ään otettaisiin säännökset tarkistajien kokoonpanosta. Pykälä sijoittuisi luontevasti valtiopäiväjärjestyksen 4 lukuun, jossa ovat säännökset muidenkin edellä mainittujen toimielinten kokoonpanosta. Tarkistajien määrä pysytettäisiin viitenä, mutta heille kullekin ehdotetaan valittavaksi varajäsen. Tarkistajien toimikausi kestäisi edelleen varsinaisten valtiopäivien ajan. Ylimääräisillä valtiopäivillä tarkistajina ja heidän varajäseninä toimisivat sitä vastoin lähinnä edellisillä valtiopäivillä valitut tarkistajat ja heidän varajäsenensä, joiden joka tapauksessa on TJ 61 §:n mukaan oltava toimessaan siihen saakka, kunnes he ovat saaneet edellisten valtiopäivien tehtävät loppuun suoritetuksi.

Tarkistajien tehtävistä säädettäisiin edelleen valtiopäiväjärjestyksen 7 luvussa.

43 §. Pykälään ehdotetaan siinä tarkoitettujen valiokuntien kokoontumista silmälläpitäen muutoksia, jotka johtuvat eduskunnan koollaoa koskevista ehdotuksista.

45 §. Kun pykälässä tarkoitettujen toimielimien toimikausi on joko vaalikausi tai varsinaiset valtiopäivät, ehdotetaan tämä otettavaksi huomioon myös puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan toimikaudessa, joka olisi sama kuin toimielimenkin. Tätä koskevat muutokset olisi tehtävä pykälän 1 ja 2 momenttiin.

46 §. Vaalimenettelystä tarkempia säännöksiä sisältävän säädöksen nimikkeeksi ehdotetaan eduskunnan vaalisääntö. Ehdotuksen mukaan se ei enää olisi eduskunnan työjärjestyksen liite, vaan itsenäinen säädös. Käsittää säätäminen käytetään lakiehdotuksessa sen normaalissa merkityksessä tarkoittamaan uuden säädöksen anta-

mista sekä voimassa olevan säädöksen muuttamista ja kumoamista.

48 §. Pykälän 1 momentin ruotsinkielistä sanamuotoa on muutettava sen johdosta, että ulkoasiainvaliokunnan ruotsinkielinen nimi ehdotetaan muutettavaksi.

54 §. Pykälään ehdotetaan eräiden sanonnallisten tarkistusten lisäksi 1 momenttiin säännöstä puhemiesneuvoston itsenäisestä päätösvalasta. Ehdotuksen mukaan puhemiesneuvostolla olisi oikeus päättää eduskunnan työn järjestämisestä niissä tapauksissa, joista olisi säädetty eduskunnan työjärjestyksessä. Paitsi että puheena oleva päätösvalan syntyminen siis vaatisi tarkempien säännösten ottamista työjärjestykseen, päätösvalan delegointi ei voisi olla luonteeltaan yleinen, vaan määrättyjä asioita koskeva.

55 §. Ehdotuksen mukaan tilapäisen puheenjohtajan johdolla pidettävässä täysistunnossa voitaisiin käsitellä muita kuin ilmoitusasioita ainoastaan erityisen pakottavista syistä. Tällaisesta voitaisiin esimerkkinä mainita lakiehdotus, joka olisi välttämättömästi saatava voimaan mahdollisimman pian ja joka sen vuoksi olisi otettava kolmanteen käsittelyyn puhemiehistön esteen lakkaamista odottamatta.

57 §. Pykälään lisättäväksi ehdotettu uusi 2 momentti sisältää valtuutussäännöksen siitä, että momentissa tarkoitetuista asioista käytävässä keskustelussa voitaisiin puheenvuorot myöntää pykälän 1 momentista poiketen siten kuin eduskunnan työjärjestyksessä säädetään. Tällöinkin olisi kuitenkin voimassa VJ 59 ja 60 §:ssä säädetty etuoikeus puheenvuoron saamisessa.

60 §. Valiokunnan puheenjohtajan etuoikeuden toteuttaminen puheenvuoron saamisessa ei käytännössä vaatisi enempiä lisämuodollisuuksia, esimerkiksi sellaisia, jotka ovat tarpeen valiokunnan mietinnön esittelijän osalta.

63 §. Pykälä on selvyiden vuoksi kirjoitettu asialuettelon muotoon. Siihen ehdotetaan lisättäväksi säännös jälkikäteen tarkastettavien säädösten pakollisesta valiokuntavalmistelusta.

Voimassa olevan säännöksen mukaan valmistelupakko kertomuksen osalta koskee ainoastaan eduskunnalle perustuslain mukaan annettavia kertomuksia. Säännöksestä riippumatta kaikki eduskunnan käsiteltävät kertomukset on valmistelevasti käsitelty valiokunnissa. Koska eduskunnan tehtävät on osoitettu perustuslaissa ja välittömästi perustuslain säännöksiin nojauksessa alemmanasteisissa säädöksissä, on katsot-

tu, että jonkin uuden kertomuksen käsittely voidaan antaa eduskunnan tehtäväksi ainoastaan perustuslain säätämisyjärjestyksessä säädettävällä lailla. Sanotun perusteellakaan eduskunnalle perustuslain mukaan annettavien kertomusten asettaminen erityisasemaan muihin kertomuksiin verrattuna voimassa olevan lain tapaan ei ole tarpeen. Sen vuoksi ehdotetaan, että kaikki kertomukset on käsiteltävä valmistelevasti valiokunnassa.

64 §. Pykälän sanamuotoa ehdotetaan selvennettäväksi.

76 §. Pykälän sanontaa ehdotetaan selvennettäväksi jakamalla pykälä kahteen momenttiin. Sen 1 momentissa säädettäisiin valtion tulo- ja menoarviota koskevan ehdotuksen palauttamisesta valtiovarainvaliokuntaan ja käsitelystä sen jälkeen valiokunnassa. Pykälän 2 momenttiin sisältyisivät säännökset niin sanotusta jatketusta ainoasta käsitelystä täysistunnossa.

Lisäbudjetin käsittelystä on säädetty valtiopäiväjärjestyksessä ainoastaan 49 §:n 3 momentissa, jonka mukaan esitys lisäyksistä tulo- ja menoarvioon on valtiovarainvaliokunnan käsiteltävä samalla tavoin kuin esitys tulo- ja menoarviosta. Valiokunnan mietinnön valmistuttua lisäbudjetti on täysistunnossa otettu ainoastaan käsiteltyyn. Aikaisemmin ei lisäbudjettiasiaa palautettu valtiovarainvaliokuntaan, vaikka valiokunnan mietintöä ei olisi muuttamattomana hyväksytty. Perustuslakivaliokunnan esitettyä lausunnossaan n:o 1 (1965 vp.), että sanottu asia on käsiteltävä samassa järjestyksessä kuin ehdotus valtion tulo- ja menoarvioksi, esitellään lisäbudjetti nyttemmin eduskunnalle aina VJ 76 §:n mukaiseen käsitelyyn. Samalla säilyy mahdollisuus asian palauttamiseen valiokuntaan. Tällaisesta käytännöstä ehdotetaan otettavaksi säännökset myös lakiin.

78 §. Pykälää ehdotetaan selvennettäväksi. Samalla TJ 44 §:ään nykyisin sisältyvät säännökset puhemiehen selonteosta, joka koskee tehtyjä ehdotuksia, siirrettäisiin valtiopäiväjärjestykseen.

Puhemiehen selontekoa, äänestysjärjestystä ja äänestysesitystä koskevat asiat on erotettu omiksi momenteikseen.

7 luku. Luku on voimassa olevassa muodossaan sisällöltään ja terminologialtaan sekava.

Luvun nimike ehdotetaan muutettavaksi paremmin vastaamaan luvun osittain muutettavaksi ehdotettavaa sisältöä ja käsitteistöä.

84 §. Pykälään ehdotetaan jätettäväksi voimassa olevaan 84 §:n 1 momenttiin sisältyvät, lain vahvistamista koskevat säännökset. Pykälän 2 momentin säännökset ehdotetaan siirrettäviksi 85 §:ään.

85 §. Ehdotuksen mukaan eduskunnan vastaus ja kirjelmä olisivat toimituskirjatyypit eduskunnan päätösten tiedottamiseksi. Valtioapäiväpäättös ehdotetaan edelleen laadittavaksi valtiopäivittäin, vaikka valtiopäivien päättämisestä luovuttaisiinkin. Valtioapäiväpäätöksen sisällöstä ja käyttötarkoituksesta annettaisiin pykälässä niin ikään säännöksiä.

86 §. Pykälä koskisi tarkistajien tehtäviä sekä eduskunnan vastauksen ja kirjelmän samoin kuin valtiopäiväpäätöksen allekirjoittamista.

Eduskunnan tarkistusoikeus oman toimituskirjansa suhteen ehdotetaan rajoitettavaksi siihen kirjelmään, jolla eduskunta ilmoittaa puhemiehen ja varapuhemiesten vaalista. Muusta tarkistuksesta huolehtisivat tarkistajat.

Voimassa olevan 86 §:n mukaan kaikkien edustajien on allekirjoitettava valtiopäiväpäättös. Menettely on tarpeettoman kankea. Valtioapäiväpäätöstä ei ehdotuksen mukaan myöskään enää annettaisi tasavallan presidentille kuten nykyisin. Tämän vuoksi ehdotetaan, että ainoastaan puhemies ja varapuhemiehet allekirjoittaisivat valtiopäiväpäätöksen.

89 §. Pykälä ehdotetaan kirjoitettavaksi siten, että kansliatoimikunta olisi toimintakykyssä puolesta kutsuttavissa koolle kaikissa olosuhteissa vaalikauden aikana.

90 §. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi muodollisia tarkistuksia.

91 §. Voimassa olevaan 91 §:ään sisältyvä asiakirjaluettelo on epä johdonmukainen ja puutteellinen. Kun perustuslain tasolla ei ole tarkoituksenmukaista antaa painattamista koskevia yksityiskohtaisia säännöksiä, ehdotetaan, että valtiopäiväjärjestyksessä säänneltäisiin ainoastaan täysistunnon pöytäkirjan julkaisemisesta painettuna. Muiden asiakirjojen painosta julkaisemisesta säädettäisiin työjärjestyksessä.

93 §. Pykälän 1 momentti ehdotetaan kirjoitettavaksi säädettyjen määräaikain laskemisesta annetun lain 5 §:n 1 momentin (358/66) mukaisesti. Momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös myös määräajan viimeisen päivän laskemisesta.

Pykälän 2 momentin sisältöä olisi valtiopäiväjärjestykseen tehtäviksi ehdotettujen muutosten

johdosta ja lakiteknisistä syistä selvennettävä. Momentti ehdotetaan kirjoitettavaksi kokonaan uudelleen.

1.2. Hallitusmuoto

27 §. Ehdotuksen mukaan tasavallan presidentti julistaisi säännönmukaisen vaalikauden lopussa eduskunnan työn kuluvalta vaalikaudelta päättyneeksi. Tätä tarkoittavat muutokset ehdotetaan tehtäviksi puheena olevaan pykälään.

1.3. Laki Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

1 §. Pykälään ehdotetun muutoksen mukaan eduskunta valitsisi Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan kansanedustajajäsenet ja näiden varajäsenet täysistunnossa, jos valittavista voidaan sopia. Ellei tämä onnistu, vaali olisi siirrettävä valitsijamiesten toimitettavaksi vastaavasti kuten erikoisvaliokunnankin vaali. Pohjoismaiden neuvoston tässä tarkoitettujen jäsenten toimikausi kestäisi seuraavien valtiopäivien alussa toimitettavaan vaaliin saakka.

1.4. Laki edustajanpalkkiosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

4 §. Pykälän 1 ja 2 momenttiin olisi tehtävä ne eduskunnan koollaoloa koskevat muutokset, jotka johtuvat VJ 19 §:ään ehdotettuihin muutoksiin.

2. Tarkemmat säännökset

Esityksen liitteeksi on otettu luonnos valtiopäivien avajaisten ja päättäjäisten juhlanaloista annetun asetuksen (90/77) muuttamisesta. Asetuksen muuttaminen on tarpeellista, jos valtiopäivien päättäjäisistä vaalikauden viimeisiä valtiopäiviä lukuun ottamatta esityksessä ehdotetuilla tavoin luovutaan.

Valtiopäiväjärjestykseen ehdotettujen muutosten johdosta olisi myös siihen kiinteästi liittyvää eduskunnan työjärjestyksestä tarkistettava.

Vaalimenettelystä olisi lisäksi eduskunnan toimesta annettava uusia tarkempia säännöksiä. Tämän vuoksi olisi hallituksen esityksen kanssa samanaikaisesti eduskunnan käsiteltäviksi annettava puhemiesneuvoston ehdotukset eduskunnan työjärjestyksen muuttamisesta ja eduskunnan vaalisäännöstä.

3. Voimaantulo

Ehdotetut lait olisi tarkoituksenmukaisinta saattaa voimaan vaalikauden alusta. Tämän vuoksi ehdotetaan, että lait tulisivat voimaan sinä päivänä, jona niiden vahvistamisen jälkeen

ensiksi toimitettavissa kansanedustajien vaaleissa valittu eduskunta kokoontuu valtiopäiville.

4. Säättämisjärjestys

Koska esitykseen sisältyvät ehdotukset valtiopäiväjärjestyksen ja hallitusmuodon muuttamisesta tarkoittavat perustuslain muuttamista, on ne käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla,

kumotaan valtiopäiväjärjestyksen 20 §:n 2 momentti,

muutetaan 3 §:n 2 momentti, 8 §:n 3 momentti, 9 ja 19 §, 21 §:n 2 momentti, 22 §, 25 §:n 1 momentti, 27, 28 ja 32 §, 37 §:n 4 momentti, 37 a §:n 5 momentti, 39—43 §, 45 §:n 1 ja 2 momentti, 46 §:n 2 momentti, 54 §:n 2 momentti, 60, 63, 64, 76 ja 78 §, 7 luvun otsikko, 84—86, 90 ja 91 § sekä 93 §, minkä ohella 48 §:n 1 momentin ruotsinkielinen sanamuoto muutetaan,

sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 2 momentti 30 päivänä kesäkuuta 1955 annetussa laissa (335/55), 8 §:n 3 momentti 7 päivänä heinäkuuta 1970 annetussa laissa (454/70), 37 a §:n 5 momentti 4 päivänä maaliskuuta 1966 annetussa laissa (117/66), 43 § osittain muutettuna 14 päivänä marraskuuta 1969 annetulla lailla (685/69) ja 91 § 6 päivänä marraskuuta 1970 annetussa laissa (663/70), sekä

lisätään 25 §:ään uusi 2 ja 4 momentti, jolloin nykyiset 2 ja 4 momentti siirtyvät 3 ja 5 momentiksi, lakiin uusi 42 a §, 54 §:ään uusi 3 momentti, 55 §:ään uusi 4 momentti, 57 §:ään, sellaisena kuin se on 6 päivänä marraskuuta 1964 annetussa laissa (534/64), uusi 2 momentti, jolloin nykyiset 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, ja 89 §:ään uusi 2 ja 3 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 4 momentiksi, seuraavasti:

3 §

Tasavallan presidentillä on oikeus, jos hän havaitsee sen tarpeelliseksi, määrätä uudet vaalit toimitettaviksi ennen 1 momentissa tarkoitetun säännönmukaisen vaalikauden päättymistä. Näitä vaaleja lähinnä seuraavat vaalit toimitetaan säännönmukaisen vaalikauden samalla päättyessä neljäntenä vuonna edellisten vaalien toimittamisesta, jollei eduskuntaa sitä ennen uudelleen hajoteta.

8 §

Jos edustajaksi valittu on vaalitoimituksen jälkeen tuomittu muusta kuin 6 §:n 2 momentissa tarkoitetusta tahallisesta rikoksesta vankeuteen, eduskunnalla on valta tutkia, onko hänen sallittava edelleen olla edustajana. Rikoksen laadun tai tekotavan osoittaessa, ettei tuomittu ansaitse edustajantoimensa edellyttämää luottamusta ja kunnioitusta, eduskunta voi, ellei tuomittu itse ole eduskunnalta pyytänyt vapautusta tästä toimestaan, hankittuaan asiasta

perustuslakivaliokunnan lausunnon, päätöksellä, jota on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä, julistaa hänen edustajantointensa lakanneeksi. Mitä tässä on säädetty, on noudatettava hovioikeuden annettua päätöksensä, vaikka se ei olisikaan lainvoimainen. Muutoksenhausta huolimatta eduskunnan on kuitenkin otettava asia käsiteltäväksi jo alioikeuden päätöksen nojalla, jos eduskunta tekee siitä päätöksen, jota vähintään viisi kuudesosaa annetuista äänistä on kannattanut.

9 §

Oikeuskansleri, apulaisoikeuskansleri, korkeimman oikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden jäsen, eduskunnan oikeusasiamies ja apulaisoikeusasiamies eivät voi olla edustajina. Jos edustaja nimitetään johonkin edellä mainituista viroista tai valitaan eduskunnan oikeusasiamieheksi tai apulaisoikeusasiamieheksi, lakkaa hänen edustajantointensa.

19 §

Eduskunta kokoontuu varsinaisille valtiopäiville vuosittain ensimmäisenä päivänä helmikuuta, jollei eduskunta lähinnä edellisillä varsinaisilla valtiopäivillä ole määrännyt muuta kokoontumispäivää.

Varsinaiset valtiopäivät jatkuvat yhtäjaksoisesti tai keskeytyksin seuraavien varsinaisten valtiopäivien kokoontumiseen. Säännönmukaisen vaalikauden viimeiset valtiopäivät jatkuvat kuitenkin siihen saakka, kun tasavallan presidentti, eduskunnan päätettyä lopettaa istuntonsa, julistaa eduskunnan työn päättyneeksi siltä vaalikaudelta.

Eduskunnan puhemiehellä on oikeus kutsua eduskunta koolle jatkamaan keskeytyneitä valtiopäiviä.

21 §

Ylimääräiset valtiopäivät voidaan määrätä kokoontumaan aikaisintaan kolmantena päivänä kutsun antamisesta. Ne eivät saa jatkua kauempaa kuin viimeiseen arkipäivään ennen varsinaisten valtiopäivien alkamista.

22 §

Tasavallan presidentin määräykset, joita tarkoitetaan 20 ja 21 §:ssä, julkaistaan Suomen säädöskokoelmassa siinä järjestyksessä kuin lakien ja asetusten julkaisemisesta on säädetty.

Edellä 18 §:ssä tarkoitettu määräys voidaan julkaista säädöskokoelmassa, jos presidentti niin päättää.

25 §

Valtiopäivien ensimmäisenä päivänä eduskunta kokoontuu kello kaksitoista päivällä täysistuntoon, joka alkaa 23 §:ssä mainitun luettelon mukaan toimitettavalla nimenhuudolla. Tässä täysistunnossa eduskunta valitsee keskuudestaan puhemiehen ja kaksi varapuhemies-tä. Ylimääräisillä valtiopäivillä toimivat puhemiehenä ja varapuhemiehinä kuitenkin lähinnä edellisten varsinaisten valtiopäivien puhemies ja varapuhemiehet.

Puhemiehen ja varapuhemiesten vaalit toimitetaan umpilipuin. Kussakin vaalissa tulee valituksi edustaja, joka saa enemmän kuin puolet annetuista äänistä. Muussa tapauksessa toimitetaan heti uusi vaali ja, jollei silloinkaan kukaan saa ehdotonta enemmistöä, vieläkin uusi vaali, jossa valituksi tulee eniten ääniä saanut edustaja. Äänten jakaantuessa tasan ratkaisee arpa.

Puhemiehen ja varapuhemiesten toimikausi kestää valtiopäivien ajan. Vaalikauden viimeisillä valtiopäivillä valittujen puhemiehen ja varapuhemiesten toimikausi kuitenkin kestää, kunnes uudet vaalit on toimitettu.

27 §

Eduskunnan työn päättämistä varten edustajat kokoontuvat säännönmukaisen vaalikauden viimeisillä valtiopäivillä tasavallan presidentin määräämänä aikana, sitten kun jumalanpalvelus on pidetty eduskuntataloon, jossa puhemies lausuu presidentille eduskunnan tervehdyksen. Sen jälkeen presidentti julistaa eduskunnan työn päättyneeksi siltä vaalikaudelta.

28 §

Tasavallan presidentti antaa eduskunnalle hallituksen esitykset.

Hallituksen esitys voidaan peruuttaa, milloin siihen on aihetta.

Hallituksen esityksen ja eduskunnan tarkastettavaksi saatetun asetuksen ja valtioneuvoston ja ministeriön päätöksen saapumisesta sekä hallituksen esityksen peruuttamisesta ilmoittaa puhemies eduskunnalle.

32 §

Eduskunta-aloite on tehtävä kirjallisesti. Aloitteessa on mainittava myös ne syyt, joihin siinä tehty ehdotus perustuu. Erilaisia asioita ei saa sisällyttää samaan aloitteeseen.

Lakialoite voidaan tehdä eduskunnan ollessa koolla.

Raha-asia-aloite ja toivomusaloite voidaan tehdä varsinaisilla valtiopäivillä aikana, joka alkaa valtiopäivien avaamisesta ja päättyy kello 12 neljäntenätoista päivänä vaalikauden ensimmäisillä varsinaisilla valtiopäivillä, mutta muilla varsinaisilla valtiopäivillä seitsemäntenä päivänä valtiopäivien avaamisesta. Raha-asia-aloite voidaan lisäksi tehdä aikana, joka alkaa siitä, kun valtion tulo- ja menoarvioesitys on ilmoitettu saapuneeksi, ja päättyy kello 12 seitsemäntenä päivänä sen jälkeen.

Eduskunta-aloite voidaan peruuttaa, milloin siihen on aihetta. Aloitteen kaikkien allekirjoittajien on allekirjoitettava peruutuskirjelmä.

37 §

Väläkysymyksen käsittelyä ei jatketa seuraavilla valtiopäivillä.

37 a §

Tässä pykälässä mainitusta asiasta ei eduskunta tee päätöstä.

39 §

Eduskunnan on kolmen päivän kuluessa vaalikauden ensimmäisten valtiopäivien avaamisesta asetettava vähintään neljäkymmentäviisi valitsijamiestä ja heille varajäsenet, vähintään kolmasosa valitsijamiesten määrästä, suorittamaan valiokuntien ja toimielinten vaaleja.

Eduskunta valitsee valitsijamiehet suhteellisella vaalilla, jollei se voi sopia valittavista. Valitsijamiesten toimikausi kestää vaalikauden, jollei eduskunta puhemiesneuvoston ehdotuksesta päättä, että valitsijamiehet on asetettava uudelleen.

40 §

Vaalikauden ensimmäisillä valtiopäivillä on viiden päivän kuluessa niiden avaamisesta asetettava perustuslakivaliokunta, lakivaliokunta, ulkoasiainvaliokunta, valtiovarainvaliokunta ja pankkivaliokunta sekä muut pysyvät valiokunnat, joista säädetään eduskunnan työjärjestyksessä.

Perustuslakivaliokunnassa, lakivaliokunnassa ja ulkoasiainvaliokunnassa on vähintään seitsemäntoista jäsentä, valtiovarainvaliokunnassa vähintään kaksikymmentäyksi jäsentä sekä pankkivaliokunnassa ja muussa pysyvässä valiokunnassa vähintään yksitoista jäsentä. Pysyvässä valiokunnassa on lisäksi oltava varajäseniä vähintään neljäsosa jäsenen määrästä.

Eduskunta voi asettaa tilapäisen valiokunnan valmistelemaan erityistä asiaa. Tilapäiseen valiokuntaan on valittava vähintään yksitoista jäsentä sekä varajäseniä vähintään neljäsosa jäsenen määrästä.

Jos valiokunta havaitsee tarpeelliseksi lisätä valiokunnan jäsenten tai varajäsenten lukua, tulee sen tehdä siitä esitys eduskunnalle.

41 §

Pysyvän ja tilapäisen valiokunnan jäsenten ja varajäsenten vaalin toimittaa eduskunta, jos se on vaalista yksimielinen. Jollei eduskunta voi sopia valittavista, toimittavat vaalin valitsijamiehet.

Jos valitsijamiehet eivät ole valiokunnan jäsenten ja varajäsenten vaalista yksimieliset, vaali on toimitettava suhteellisen vaalitavan mukaan.

Pysyvän valiokunnan jäsenten toimikausi kestää vaalikauden, jollei eduskunta puhemiesneuvoston ehdotuksesta päättä, että valiokunta asetetaan uudelleen.

Tilapäisen valiokunnan jäsenten toimikausi kestää, kunnes valiokunta on saanut tehtävänsä suoritetuksi. Tällainenkin valiokunta voidaan kesken toimikauden asettaa uudelleen.

42 §

Vaalikauden ensimmäisillä valtiopäivillä on viiden päivän kuluessa niiden avaamisesta asetettava suuri valiokunta. Valiokunnassa on vähintään neljäkymmentäviisi jäsentä ja varajäseniä vähintään kolmasosa jäsenten määrästä. Suuren valiokunnan jäsenten vaalista ja toimikaudesta on voimassa, mitä valitsijamiesten vaalista ja toimikaudesta on säädetty.

42 a §

Varsinaisilla valtiopäivillä eduskunnan on viiden päivän kuluessa niiden avaamisesta valittava keskuudestaan viisi tarkistajaa ja heille kullekin yksi varajäsen. Jollei eduskunta voi sopia valittavista, on vaali toimitettava suhteellisen vaalitavan mukaan.

Ylimääräisillä valtiopäivillä toimivat tarkistajat ja heidän varajäseninä lähinnä edellisillä valtiopäivillä valitut tarkistajat ja heidän varajäsenensä.

43 §

Sen estämättä, että valtiopäivät on keskeytetty tai eduskunnan työ on julistettu päättyneeksi taikka eduskunta on hajaantunut, ulkoasiainvaliokunta kokoontuu hallituksen pyynnöstä tai jos vähintään kolmasosa valiokunnan jäsenistä pyytää sitä kirjallisesti puheenjohtajalta.

Valtiovarainvaliokunta voi jatkaa toimintaansa valtiopäivien keskeydyttyä, milloin eduskunta niin päättää.

45 §

Valitsijamiehet, valiokunnat ja tarkistajat valitsevat kukin keskuudestaan toimikauteen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Ensimmäisen kokouksen kutsuu kokoon valitsijamiesten, kunkin valiokunnan ja tarkistajien iältään vanhin jäsen. Hän johtaa kokouksessa puhetta, kunnes puheenjohtaja on valittu.

46 §

Valiokunnan tulee myös tarkastaa sinne lähetetyt ehdotukset eduskunnan työjärjestyksen ja eduskunnan vaalisääntöön sekä eduskunnan oikeusasiamiehen johtosääntöön säätämisestä.

54 §

Puhemiesneuvoston on tehtävä ehdotuksia eduskunnan työn järjestämisestä. Puhemiesneuvoston oikeudesta päättää eräissä tapauksissa eduskunnan työn järjestämisestä säädetään eduskunnan työjärjestyksessä.

Puhemiesneuvoston on myös tehtävä eduskunnalle tarvittaessa ehdotuksia eduskunnan kanslian menosääntöön perusteita koskevan lain, eduskunnan työjärjestyksen, eduskunnan vaalisääntöön ja eduskunnan virkamiehiä koskevien ohjesääntöjen säätämisestä.

55 §

Jos puhemies ja varapuhemiehet ovat estyneet hoitamasta puhemiehen tehtävää, puhetta johtaa täysistunnossa suuren valiokunnan pu-

heenjohtaja tai, jollei tällöinkään ole saapuvilla, iältään vanhin puhemiesneuvoston jäsen. Tällöin istunnossa käsitellään ilmoitusasioita ja ilmoitetaan seuraavan täysistunnon ajasta, mutta ei tehdä päätöksiä muissa asioissa, ellei erityisen pakottavista syistä muuta johdu.

57 §

Käsiteltäessä valtion tulo- ja menoarviota, valtioneuvoston tiedonantoa, ilmoitusta ja selontekoa sekä välikysymystä edustajille voidaan kuitenkin myöntää puheenvuorot 1 momentin säännöksestä poiketen siinä järjestyksessä kuin siitä on eduskunnan työjärjestyksessä säädetty. Tällöinkin on voimassa, mitä 59 ja 60 §:ssä on puheenvuorojen myöntämisestä säädetty.

60 §

Valiokunnan puheenjohtajalla tai, milloin valiokunta on valinnut 45 §:ssä tarkoitetun esittelijän, tällä on oikeus saada mietinnön esitlemiseksi puheenvuoro ennen muita edustajia.

63 §

Ennen asian lopullista käsittelyä täysistunnossa valiokunnan on valmistelevasti käsiteltävä:

- 1) hallituksen esitykset;
- 2) lakialoitteet;
- 3) raha-asia-aloitteet ja toivomusaloitteet, jollei niitä välittömästi hylätä;
- 4) eduskunnan tarkastettaviksi saatetut asetukset ja valtioneuvoston ja ministeriön päätökset; sekä
- 5) kertomukset.

64 §

Jollei 63 §:ssä mainittua asiaa sitä valiokuntaan lähettämistä varten esiteltäessä lähetetä yksimielisesti valiokuntaan, se jää pöydälle johonkin lähinnä seuraavista istunnoista. Silloin asiaa ei enää voida panna pöydälle. Kuitenkin raha-asia-aloitetta ja toivomusaloitetta koskeva asia voidaan panna pöydälle, jos eduskunta niin päättää.

76 §

Jos eduskunta ei ole muuttamattomana hyväksynyt valtiovarainvaliokunnan mietintöä, joka koskee ehdotusta valtion tulo- ja menoarvioksi tai lisäykseksi tulo- ja menoarvioon, palautetaan asia valtiovarainvaliokuntaan. Valiokunnan tulee

mietinnössään antaa lausunto eduskunnan teke-
mästä päätöksestä.

Jos valtiovarainvaliokunta on yhtynyt edus-
kunnan päätökseen, tulee se eduskunnan lopul-
liseksi päätökseksi asiassa. Milloin valiokunta
on ehdottanut muutoksia, päättää eduskunta
joko hyväksyä ne tai pysyä aikaisemmassa pää-
töksessään.

78 §

Kun keskustelu on julistettu päättyneeksi,
puhemies esittää selonteon tehdyistä ehdotuk-
sista. Jos selontekoa vastaan tehdään muistut-
us, jonka puhemies havaitsee oikeaksi, hänen
on oikaistava selonteko. Jos muistutus puhe-
miehen mielestä ei anna aihetta selonteon muut-
tamiseen, eduskunta päättää siitä.

Selonteon jälkeen puhemies tekee ehdotuk-
sen, missä järjestyksessä tehdyistä ehdotuksista
on äänestettävä. Jos ehdotusta äänestysjärjestyk-
seksi vaaditaan muutettavaksi, mutta vaatimus
puhemiehen mielestä ei ole aiheellinen, edus-
kunta päättää äänestysjärjestyksestä.

Äänestysjärjestyksen tultua hyväksytyksi pu-
hemies tekee sellaisen äänestysesityksen, että
vastaus jaa tai ei ilmaisee eduskunnan pää-
töksen. Jos on tehty useita ehdotuksia edus-
kunnan päätökseksi, on niistä kustakin vuorol-
laan äänestettävä toisia ehdotuksia vastaan,
kunnes kaikista ehdotuksista on äänestetty.

Muuta keskustelua ei tässä pykälässä tarkoi-
tetuista asioista sallita. Äänestystä siitä, onko
äänestys suoritettava, ei myöskään sallita.

7 luku

Toimenpiteet eduskunnan päätösten johdosta.
Valtiopäiväpäätös

84 §

Eduskunnan hyväksymä laki toimitetaan tasa-
vallan presidentille vahvistamista ja lakina an-
tamista varten. Jollei presidentti vahvista la-
kia, on tästä ilmoitettava eduskunnalle neljän
kuukauden kuluessa siitä, kun laki on toimi-
tettu presidentille. Jos eduskunta ei silloin ole
koolla, on ilmoitus tehtävä eduskunnalle sen
kokoonnuttua.

85 §

Eduskunnan päätöksestä hallituksen esityk-
seen ilmoitetaan eduskunnan vastauksella. Muu

päätös ja eduskunnan ilmoitus saatetaan tie-
doksi eduskunnan kirjelmällä.

Eduskunnan vastaus ja hallituksen tietoon
saatettava eduskunnan kirjelmä toimitetaan
valtioneuvostolle tasavallan presidentille esitel-
täväksi.

Jokaisilta valtiopäiviltä laaditaan valtiopäivä-
päätös, joka sisältää luettelon eduskunnan niillä
tekemistä päätöksistä. Vaalikauden viimeisiltä
valtiopäiviltä ja ylimääräisiltä valtiopäiviltä laa-
dittavaan valtiopäiväpäätökseen otetaan myös
luettelo niistä hallituksen esityksistä, asetuk-
sista, valtioneuvoston ja ministeriön päätök-
sistä sekä kertomuksista, joita ei ole ehditty
käsitellä loppuun.

Edellä 3 momentissa tarkoitettuun luetteloon
otetuista rauenneista asioista on ilmoitettava
eduskunnan kirjelmällä hallitukselle tai, mil-
loin kertomus on muun viranomaisen kuin hal-
lituksen antama, sanotulle viranomaiselle.

86 §

Eduskunnan vastaukset ja kirjelmät sekä val-
tiopäiväpäätöksen laatii eduskunnan kanslia tar-
kastajien valvonnassa.

Tarkastajien on hyväksyttävä eduskunnan vas-
taus ja kirjelmä ennen kuin se lähetetään.
Eduskunta hyväksyy kuitenkin kirjelmän, joka
sisältää ilmoituksen puhemiehen ja varapuhe-
miesten vaalista.

Eduskunnan vastaukset ja kirjelmät sekä
valtiopäiväpäätöksen allekirjoittavat puhemies
ja varapuhemiehet.

89 §

Kansliatoimikuntaan valittujen edustajien toi-
mikausi kestää vaalikauden.

Kansliatoimikunta voi tarvittaessa kokoontua
valtiopäivien keskeydyttyä tai eduskunnan työn
tultua julistetuksi päättyneeksi taikka eduskun-
nan hajaannuttua.

90 §

Eduskunta hyväksyy itselleen työjärjestyksen
ja vaalisäännön sekä eduskunnan virkamiesten
ohjesäännöt.

Tarkemmat säännökset valitsijamiesten, va-
liokuntien ja palkkavaltuuskunnan jäsenten ja
varajäsenten määrästä sekä eduskunnan työs-
kentelystä annetaan eduskunnan työjärjestyk-
sessä.

91 §

Eduskunnan täysistuntojen pöytäkirjat ja eduskunnan työjärjestyksessä mainitut valtiopäiväasiakirjat julkaistaan painettuina.

93 §

Milloin jokin tässä laissa säädetty määräpäivä tai siinä säädetyn määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, pidetään seuraavaa arkipäivää määräpäivänä tai määräajan viimeisenä päivänä.

Tässä laissa säädetty määräaika valtiopäivillä suoritettavaa toimenpidettä varten ei kulu aikana, jolloin eduskunta ei ole koolla. Eduskunnan koollaolon keskeytyessä sanotunlaisesta määräajasta jäljellä oleva aika alkaa kulua siitä päivästä, jona eduskunta jälleen kokoontuu.

Tämä laki tulee voimaan sinä päivänä, jona lain vahvistamisen jälkeen ensiksi toimitettavissa kansanedustajain vaaleissa valittu eduskunta kokoontuu valtiopäiville.

2.

Laki

Suomen Hallitusmuodon 27 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla, muutetaan Suomen Hallitusmuodon 27 § näin kuuluvaksi:

27 §

Presidentin asiana on kutsua eduskunta ylimääräisille valtiopäiville, antaa määräys kansanedustajain vaalien toimittamisesta, avata valtiopäivät ja julistaa säännönmukaisen vaalikauden lopussa eduskunnan työ päättyneeksi siltä

vaalikaudelta sekä määrätä uudet vaalit toimitettaviksi ja hajottaa eduskunta.

Tämä laki tulee voimaan sinä päivänä, jona lain vahvistamisen jälkeen ensiksi toimitettavissa kansanedustajain vaaleissa valittu eduskunta kokoontuu valtiopäiville.

3.

Laki

Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnasta 1 päivänä huhtikuuta 1960 annetun lain 1 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 4 päivänä helmikuuta 1970 annetussa laissa (89/70), näin kuuluvaksi:

1 §

Eduskunta valitsee jokaisilla varsinaisilla valtiopäivillä viiden päivän kuluessa niiden avaimisesta keskuudestaan Pohjoismaiden neuvostoon seitsemäntoista jäsentä ja näille kullekin varajäsenen. Vaalin toimittaa eduskunta, jos se on vaalista yksimielinen. Jollei eduskunta voi sopia valittavista, toimittavat vaalin valitsijamiehet. Jos valitsijamiehet eivät ole

vaalista yksimieliset, on vaali toimitettava suhteellisen vaalitavan mukaan.

Tämä laki tulee voimaan sinä päivänä, jona lain vahvistamisen jälkeen ensiksi toimitettavissa kansanedustajain vaaleissa valittu eduskunta kokoontuu valtiopäiville.

4.

Laki

edustajanpalkkiosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan edustajanpalkkiosta 30 päivänä huhtikuuta 1947 annetun lain 4 §:n 1 ja 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat 23 päivänä joulukuuta 1947 annetussa laissa (950/47), näin kuuluviksi:

4 §

Ulkoasiainvaliokunnan tai valtiovarainvaliokunnan jäsen, joka on ottanut osaa valiokunnan kokoukseen valtiopäivien keskeydyttyä tai eduskunnan työn tultua julistetuksi päättyneeksi taikka eduskunnan hajaannuttua, saa vuotuisen palkkionsa lisäksi palkkion siltä ajalta, minkä valiokunnan työ on kestänyt ja minkä hän on käyttänyt sitä varten tehtäviin matkoihin. Palkkio on tällöin puolet 1 §:ssä säädetystä päiväpalkkiosta.

Saman palkkion saavat valtiopäiväjärjestyksen 42 a §:ssä mainitut tarkistajat heidän val-

tiopäivien keskeydyttyä tai muuna kuin valtiopäivien koollaoloaikana suorittamaansa työhön ja sitä varten tekemiinsä matkoihin käyttämältään ajalta. Vaalikauden päätyttyä on tarkistajien palkkio siltä ajalta, jolta he 2 §:n mukaisesti eivät saa palkkiota, 1 §:ssä säädetty päiväpalkkio.

Tämä laki tulee voimaan sinä päivänä, jona lain vahvistamisen jälkeen ensiksi toimitettavissa kansanedustajain vaaleissa valittu eduskunta kokoontuu valtiopäiville.

Helsingissä 22 päivänä lokakuuta 1982

Tasavallan Presidentin estyneenä ollessa

Pääministeri

KALEVI SORSA

Oikeusministeri *Christoffer Taxell*

1.

Laki**valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla,

kumotaan valtiopäiväjärjestyksen 20 §:n 2 momentti,

muutetaan 3 §:n 2 momentti, 8 §:n 3 momentti, 9 ja 19 §, 21 §:n 2 momentti, 22 §, 25 §:n 1 momentti, 27, 28 ja 32 §, 37 §:n 4 momentti, 37 a §:n 5 momentti, 39—43 §, 45 §:n 1 ja 2 momentti, 46 §:n 2 momentti, 54 §:n 2 momentti, 60, 63, 64, 76 ja 78 §, 7 luvun otsikko, 84—86, 90 ja 91 § sekä 93 §, minkä ohella 48 §:n 1 momentin ruotsinkielinen sanamuoto muutetaan,

sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 2 momentti 30 päivänä kesäkuuta 1955 annetussa laissa (335/55), 8 §:n 3 momentti 7 päivänä heinäkuuta 1970 annetussa laissa (454/70), 37 a §:n 5 momentti 4 päivänä maaliskuuta 1966 annetussa laissa (117/66), 43 § osittain muutettuna 14 päivänä marraskuuta 1969 annetulla lailla (685/69) ja 91 § 6 päivänä marraskuuta 1970 annetussa laissa (663/70), sekä

lisätään 25 §:ään uusi 2 ja 4 momentti, jolloin nykyiset 2 ja 4 momentti siirtyvät 3 ja 5 momentiksi, lakiin uusi 42 a §, 54 §:ään uusi 3 momentti, 55 §:ään uusi 4 momentti, 57 §:ään, sellaisena kuin se on 6 päivänä marraskuuta 1964 annetussa laissa (534/64), uusi 2 momentti, jolloin nykyiset 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, ja 89 §:ään uusi 2 ja 3 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 4 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki**Ehdotus****3 §**

Tasavallan presidentillä on oikeus, jos havaitsee sen tarpeelliseksi, määrätä uudet vaalit toimitettaviksi ennen 1 momentissa mainitun nelivuotiskauden päättymistä. Siinä tapauksessa toimitetaan näitä vaaleja lähinnä seuraavat vaalit, jollei eduskuntaa uudestaan hajoiteta, neljäntenä vuonna sen jälkeen, jona edelliset vaalit toimitettiin.

Tasavallan presidentillä on oikeus, jos *hän* havaitsee sen tarpeelliseksi, määrätä uudet vaalit toimitettaviksi ennen 1 momentissa *tarkoitettun* säännönmukaisen vaalikauden päättymistä. Näitä *vaaleja lähinnä seuraavat vaalit toimitetaan* säännönmukaisen vaalikauden *samalla päättyessä neljäntenä vuonna edellisten vaalien toimitamisesta*, jollei eduskuntaa *sit*ä ennen *uudelleen* hajoteta.

8 §

Jos edustajaksi valittu on vaalitoimituksen jälkeen tuomittu *kuritushuoneeseen tai* muusta kuin 6 §:n 2 momentin 5 kohdassa tarkoitetusta tahallisesta rikoksesta vankeuteen, eduskunnalla on valta tutkia, onko hänen sallittava edelleen olla edustajana. Rikoksen laadun tai tekotavan osoittaessa, ettei tuomittu ansaitse edustajantoimensa edellyttämää luottamusta ja kunnioitusta, eduskunta voi, ellei tuomittu itse ole eduskunnalta pyytänyt vapautusta tästä toimestaan, hankittuaan asiasta perustuslakivaliokunnan lausunnon, päätöksellä, jota on kannat-

Jos edustajaksi valittu on vaalitoimituksen jälkeen tuomittu muusta kuin 6 §:n 2 *momentissa* tarkoitetusta tahallisesta rikoksesta vankeuteen, eduskunnalla on valta tutkia, onko hänen edelleen sallittava olla edustajana. Rikoksen laadun tai tekotavan osoittaessa, ettei tuomittu ansaitse edustajantoimensa edellyttämää luottamusta ja kunnioitusta, eduskunta voi, ellei tuomittu itse ole eduskunnalta pyytänyt vapautusta tästä toimestaan, hankittuaan asiasta perustuslakivaliokunnan lausunnon, päätöksellä, jota on kannattanut vähintään kaksi kol-

Voimassa oleva laki

tanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä, julistaa hänen edustajantoimensa lakaneeksi. Mitä tässä on säädetty, noudatettakoon hovioikeuden annettua päätöksensä, vaikka tuomio ei ole lopullinen. Muutoksenhausta huolimatta eduskunta ottakoon kuitenkin asian käsiteltäväksi jo alioikeuden päätöksen nojalla, jos eduskunta tekee siitä päätöksen, jota vähintään viisi kuudesosaa annetuista äänistä on *äänesyksessä* kannattanut.

9 §.

Oikeuskansleri, korkeimman oikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden jäsen ja eduskunnan oikeusasiamies alkoon olko edustajana. Jos edustaja nimitetään johonkin edellä mainituista viroista tai valitaan eduskunnan oikeusasiamieheksi, lakkaa hänen edustajantoimensa.

19 §.

Eduskunta kokoontuu varsinaisille valtiopäiville vuosittain, *ilman erityistä kutsumusta*, ensimmäisenä päivänä helmikuuta, jollei eduskunta lähinnä edellisillä valtiopäivillä muuta päivää määrää, ja lopettaa istuntonsa oltuaan koossa satakaksikymmentä päivää joko yhteen menoon taikka väliajoin. Eduskunta voi kuitenkin päättää, että valtiopäivät ovat aikaisemmin tai myöhemmin lopetettavat.

Jos määräys uusien vaalien toimittamisesta annetaan sen jälkeen, kuin varsinaiset valtiopäivät on lopetettu, eikä vaaleja ehditä suorittaa loppuun ennen seuraavan helmikuun ensimmäistä päivää, lykätään varsinaisten valtiopäivien alkaminen sen kalenterikuukauden ensimmäiseen päivään, joka seuraa vaalien tuloksen julkaisemisen jälkeen.

21 §

Älköön ylimääräisiä valtiopäiviä määrättäkö alkamaan aikaisemmin kuin viidentenätoista

Ehdotus

masosaa annetuista äänistä, julistaa hänen edustajantoimensa lakaneeksi. Mitä tässä on säädetty, *on noudatettava* hovioikeuden annettua päätöksensä, vaikka se ei olisikaan lainvoimainen. Muutoksenhausta huolimatta eduskunnan on kuitenkin otettava asia käsiteltäväksi jo alioikeuden päätöksen nojalla, jos eduskunta tekee siitä päätöksen, jota vähintään viisi kuudesosaa annetuista äänistä on kannattanut.

9 §

Oikeuskansleri, *apulaisoikeuskansleri*, korkeimman oikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden jäsen, eduskunnan oikeusasiamies ja *apulaisoikeusasiamies* eivät voi olla edustajina. Jos edustaja nimitetään joihinkin edellä mainituista viroista tai valitaan eduskunnan oikeusasiamieheksi tai *apulaisoikeusasiamieheksi*, lakkaa hänen edustajantoimensa.

19 §

Eduskunta kokoontuu varsinaisille valtiopäiville vuosittain ensimmäisenä päivänä helmikuuta, jollei eduskunta lähinnä edellisillä varsinaisilla valtiopäivillä ole määrännyt muuta kokoontumispäivää.

Varsinaiset valtiopäivät jatkuvat yhtäjaksoisesti tai keskeytyksin seuraavien varsinaisten valtiopäivien kokoontumiseen. Säännönmukaisen vaalikauden viimeiset valtiopäivät jatkuvat kuitenkin siihen saakka, kun tasavallan presidentti, eduskunnan päätettyä lopettaa istuntonsa, julistaa eduskunnan työn päättyneeksi siltä vaalikaudelta.

Eduskunnan puhemiehellä on oikeus kutsua eduskunta koolle jatkamaan keskeytyneitä valtiopäiviä.

20 §

(2 mom. kumotaan)

Ylimääräiset valtiopäivät voidaan määrätä kokoontumaan aikaisintaan kolmantena päivänä

Voimassa oleva laki

päivänä sen jälkeen, kuin kutsumus annettiin, alköötä ne kestäkö kauemmin kuin viimeiseen arkipäivään ennen varsinaisten valtiopäivien alkamista.

22 §.

Tasavallan presidentin määräykset, joita tarkoitetaan 18, 20 ja 21 §:ssä, julistetaan siinä järjestyksessä, kuin lakien ja asetusten julkaisemisesta on säädetty.

Määräykset uusien vaalien toimittamisesta ilmoitetaan sitä paitsi maaherroille sekä niille viranomaisille ja lautakunnille, joiden asiana vaalien toimeenpano on.

25 §.

Valtiopäivien ensimmäisenä päivänä eduskunta kokoontuu kello kaksitoista päivällä täysistuntoon, joka alkaa nimenhuudolla 23 §:ssä mainitun luettelon mukaan. Tässä täysistunnossa valitsee eduskunta keskuudestaan puhemiehen ja kaksi varapuhemiasta.

27 §.

Kun valtiopäivät ovat lopetettavat, niin edustajat, sittenkin jumalanpalvelus on pidetty, kokoontuvat tasavallan presidentin määräämänä aikana eduskuntataloon, jossa puhemies presidentille lausuu eduskunnan tervehdyksen sekä jättää hänelle valtiopäiväpäättöksen; minkä jäl-

Ehdotus

kutsun antamisesta. Ne eivät saa jatkua kauempaa kuin viimeiseen arkipäivään ennen varsinaisten valtiopäivien alkamista.

22 §

Tasavallan presidentin määräykset, joita tarkoitetaan 20 ja 21 §:ssä, julkaistaan Suomen säädöskokoelmassa siinä järjestyksessä kuin lakien ja asetusten julkaisemisesta on säädetty. Edellä 18 §:ssä tarkoitettu määräys voidaan julkaista säädöskokoelmassa, jos presidentti niin päättää.

25 §

Valtiopäivien ensimmäisenä päivänä eduskunta kokoontuu kello kaksitoista päivällä täysistuntoon, joka alkaa 23 §:ssä mainitun luettelon mukaan toimitettavalla nimenhuudolla. Tässä täysistunnossa eduskunta valitsee keskuudestaan puhemiehen ja kaksi varapuhemiasta. Ylimääräisillä valtiopäivillä toimivat puhemiehenä ja varapuhemiehinä kuitenkin lähinnä edellisten varsinaisten valtiopäivien puhemies ja varapuhemiehet.

Puhemiehen ja varapuhemiasten vaalit toimitetaan umpilipuin. Kussakin vaalissa tulee valituksi edustaja, joka saa enemmän kuin puolet annetuista äänistä. Muussa tapauksessa toimitetaan heti uusi vaali ja, jollei silloinkaan kukaan saa ehdotonta enemmistöä, vieläkin uusi vaali, jossa valituksi tulee eniten ääniä saanut edustaja. Äänten jakaantuessa tasan ratkaisee arpa.

Puhemiehen ja varapuhemiasten toimikausi kestää valtiopäivien ajan. Vaalikauden viimeisillä valtiopäivillä valittujen puhemiehen ja varapuhemiasten toimikausi kuitenkin kestää, kunnes uudet vaalit on toimitettu.

27 §

Eduskunnan työn päättämistä varten edustajat kokoontuvat säännönmukaisen vaalikauden viimeisillä valtiopäivillä tasavallan presidentin määräämänä aikana, sitten kun jumalanpalvelus on pidetty, eduskuntataloon, jossa puhemies lausuu presidentille eduskunnan tervehdyksen.

Voimassa oleva laki

keen presidentti julistaa valtiopäivät päättyneiksi.

28 §.

Tasavallan presidentti ilmoittaa valtiopäiviä avattaessa, mitkä hallituksen esitykset silloin eduskunnalle annetaan.

Esityksiä, joita ei ole voitu silloin eduskunnalle antaa, saadaan myöhemminkin esittää sen käsiteltäväksi.

Hallituksen esitys voidaan, milloin aihetta siihen on, peruuttaa.

32 §.

Eduskunta-aloite on edustajan tehtävä kirjallisesti vaalien jälkeen alkavilla varsinaisilla valtiopäivillä ennen kello kahtatoista päivällä neljäntenätoista päivänä, mutta muilla varsinaisilla valtiopäivillä kymmenentenä päivänä valtiopäiväin avaamisesta. Myöhemmin alkoon edustajan olko sallittu tehdä eduskunta-aloitetta, jollei siihen joku eduskunnan jo tekemä päätös tahi hallituksen esitys tai esityksen peruuttaminen taikka muu valtiopäiväin aikana sattunut tapaus suorastaan anna aihetta. Älköön tällöin kuitenkaan eduskunta-aloitetta tehtäkö myöhemmin kuin kello kaksitoista päivällä seitsemäntenä päivänä siitä päivästä, jona aloitteen tekijän on katsottava saaneen tapauksesta tiedon.

Eduskunta-aloitteessa on mainittava myöskin ne syyt, joihin ehdotus perustuu.

Älköön erilaatuisia asioita pantako yhteen kirjoitukseen.

37 §

Tässä mainitun asian käsittelyä älköön seuraavilla valtiopäivillä jatkettako.

37 a §

Edellä tässä pykälässä mainitusta asiasta älköön eduskunnassa päätöstä tehtäkö älköönkään asian käsittelyä seuraavilla valtiopäivillä jatkettako.

Ehdotus

Sen jälkeen presidentti julistaa eduskunnan työn päättyneeksi siltä vaalikaudelta.

28 §

Tasavallan presidentti antaa eduskunnalle hallituksen esitykset.

Hallituksen esitys voidaan peruuttaa, milloin siihen on aihetta.

Hallituksen esityksen ja eduskunnan tarkastettavaksi saatetun asetuksen ja valtioneuvoston ja ministeriön päätöksen saapumisesta sekä hallituksen esityksen peruuttamisesta ilmoittaa puhemies eduskunnalle.

32 §

Eduskunta-aloite on tehtävä kirjallisesti. Aloitteessa on mainittava myös ne syyt, joihin siinä tehty ehdotus perustuu. Erilaisia asioita ei saa sisällyttää samaan aloitteeseen.

Lakialoite voidaan tehdä valtiopäivien avaamisen jälkeen eduskunnan ollessa koolla.

Raha-asia-aloite ja toivomusaloite voidaan tehdä varsinaisilla valtiopäivillä aikana, joka alkaa valtiopäivien avaamisesta ja päättyy kello 12 neljäntenätoista päivänä vaalien jälkeisillä ensimmäisillä varsinaisilla valtiopäivillä, mutta muilla varsinaisilla valtiopäivillä seitsemäntenä päivänä valtiopäivien avaamisesta. Raha-asia-aloite voidaan lisäksi tehdä aikana, joka alkaa siitä, kun valtion tulo- ja menoarvioesitys on ilmoitettu saapuneeksi, ja päättyy kello 12 seitsemäntenä päivänä sen jälkeen.

Eduskunta-aloite voidaan peruuttaa, milloin siihen on aihetta. Aloitteen kaikkien allekirjoittajien on allekirjoitettava peruutuskirjelmä.

Välikysymyksen käsittelyä ei jatketa seuraavilla valtiopäivillä.

Tässä pykälässä mainitusta asiasta ei eduskunta tee päätöstä.

Voimassa oleva laki

39 §.

Eduskunnan tulee kolmen päivän kuluessa vaalien jälkeen alkavien ensimmäisten valtiopäivien avaamisesta asettaa valitsijamiehet, vähintään neljäkymmentäviisi, ynnä tarvittavat varamiehet valitsemaan eduskunnan valiokuntain jäseniä.

Valitsijamiehet ja heidän varamiehensä valitaan suhteellisilla vaaleilla, ja heidän toimensa jatkuu kaikilla valtiopäivillä seuraaviin edustajinvaaleihin asti, jollei eduskunta puhemiesneuvoston ehdotuksesta päättä, että valitsijamiehet on uudelleen asetettava.

40 §.

Varsinaisilla valtiopäivillä on viiden päivän kuluessa valtiopäivien avaamisesta asetettava perustuslakivaliokunta, lakivaliokunta, ulkoasiainvaliokunta, valtiovarainvaliokunta sekä pankkivaliokunta. Perustuslakivaliokunnassa, lakivaliokunnassa ja ulkoasiainvaliokunnassa tulee olla kussakin vähintään seitsemäntoista jäsentä, valtiovarainvaliokunnassa vähintään kaksikymmentäyksi sekä pankkivaliokunnassa vähintään yksitoista jäsentä. Samalla valitaan valiokuntiin varajäseniä, vähintään neljäsosa jäsenten lukumäärästä.

Eduskunta voi tarvittaessa asettaa näiden lakimääräisten valiokuntain lisäksi myöskin ylimääräisiä valiokuntia; ja saa tällaiseen valiokuntaan, jos siinä on vähintään yksitoista jäsentä, lähettää sellaisenkin asian, joka laadultaan olisi lakimääräisen valiokunnan valmisteltava.

Jos valiokunta havaitsee jäsenten tai varajäsenten luvun lisäämisen tarpeelliseksi, tekee siitä esityksen eduskunnalle.

Valiokunta saakoon, kun töiden suorittami-

Ehdotus

39 §

Eduskunnan on kolmen päivän kuluessa vaalikauden ensimmäisten valtiopäivien avaamisesta asetettava vähintään neljäkymmentäviisi valitsijamiestä ja heille varajäsenet, vähintään kolmasosa valitsijamiesten määrästä, suorittamaan valiokuntien ja toimielinten vaaleja.

Eduskunta valitsee valitsijamiehet suhteellisella vaalilla, jollei se voi sopia valittavista. Valitsijamiesten toimikausi kestää vaalikauden, jollei eduskunta puhemiesneuvoston ehdotuksesta päättä, että valitsijamiehet on asetettava uudelleen.

40 §

Vaalikauden ensimmäisillä valtiopäivillä on viiden päivän kuluessa niiden avaamisesta asetettava perustuslakivaliokunta, lakivaliokunta, ulkoasiainvaliokunta, valtiovarainvaliokunta ja pankkivaliokunta sekä muut pysyvät valiokunnat, joista säädetään eduskunnan työjärjestyksessä.

Perustuslakivaliokunnassa, lakivaliokunnassa ja ulkoasiainvaliokunnassa on vähintään seitsemäntoista jäsentä, valtiovarainvaliokunnassa vähintään kaksikymmentäyksi jäsentä sekä pankkivaliokunnassa ja muussa pysyvässä valiokunnassa vähintään yksitoista jäsentä. Pysyvässä valiokunnassa on lisäksi oltava varajäseniä vähintään neljäsosa jäsenten määrästä.

Eduskunta voi asettaa tilapäisen valiokunnan valmistelemaan erityistä asiaa. Tilapäiseen valiokuntaan on valittava vähintään yksitoista jäsentä sekä varajäseniä vähintään neljäsosa jäsenten määrästä.

Jos valiokunta havaitsee tarpeelliseksi lisätä valiokunnan jäsenten tai varajäsenten lukua, tulee sen tehdä siitä esitys eduskunnalle.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

nen sitä vaatii, jakaantua osastoihin, jotka kukin antavat lausuntoja valiokunnan nimessä. Osastosta, jossa tulee olla vähintään yksitoista jäsentä, olkoon voimassa, mitä tässä laissa valiokunnasta on säädetty.

Ylimääräisillä valtiopäivillä asetettakoon ne valiokunnat, jotka ovat tarpeen valtiopäivillä esille tulevain asiain valmisteleminen.

41 §.

Elleivät valitsijamiehet jäseniä valiokuntaan valitessaan voi niistä yhtyä, toimittakoon vaalin suhteellisen vaalitavan mukaan.

42 §.

Viiden päivän kuluessa valtiopäivien avaamisesta tulee eduskunnan sellaista erinäisten asiain käsittelyä varten, kuin 66 §:ssä säädetään, asettaa suuri valiokunta, johon jäsenet, luvultaan vähintään neljäkymmentäviisi, ynnä tarvittavat varajäsenet, valitaan, niinkuin valitsijamiesten vaalista on sanottu.

43 §.

Valtiovarainvaliokunta jatkakoon, milloin

41 §

Pysyvän ja tilapäisen valiokunnan jäsenten ja varajäsenten vaalin toimittaa eduskunta, jos se on vaalista yksimielinen. Jollei eduskunta voi sopia valittavista, toimittavat vaalin valitsijamiehet.

Jos valitsijamiehet eivät ole valiokunnan jäsenten ja varajäsenten vaalista yksimieliset, vaali on toimitettava suhteellisen vaalitavan mukaan.

Pysyvän valiokunnan jäsenten toimikausi kestää vaalikauden, jollei eduskunta puhemiesneuvoston ehdotuksesta päättä, että valiokunta asetetaan uudelleen.

Tilapäisen valiokunnan jäsenten toimikausi kestää, kunnes valiokunta on saanut tehtävänsä suoritetuksi. Tällainenkin valiokunta voidaan kesken toimikauden asettaa uudelleen.

42 §

Vaalikauden ensimmäisillä valtiopäivillä on viiden päivän kuluessa niiden avaamisesta asetettava suuri valiokunta. Valiokunnassa on vähintään neljäkymmentäviisi jäsentä ja varajäseniä vähintään kolmasosa jäsenten määrästä. Suuren valiokunnan jäsenten vaalista ja toimikaudesta on voimassa, mitä valitsijamiesten vaalista ja toimikaudesta on säädetty.

42 a §

Varsinaisilla valtiopäivillä eduskunnan on viiden päivän kuluessa niiden avaamisesta valittava keskuudestaan viisi tarkistajaa ja heille kullekin yksi varajäsen. Jollei eduskunta voi sopia valittavista, on vaali toimitettava suhteellisen vaalitavan mukaan.

Ylimääräisillä valtiopäivillä toimivat tarkistajina ja heidän varajäseninä lähinnä edellisillä valtiopäivillä valitut tarkistajat ja heidän varajäsenensä.

43 §

Sen estämättä, että valtiopäivät on keskey-

Voimassa oleva laki

eduskunta niin päättää, tointansa myöskin valtiopäiväin keskeydyttyä tai päätyttyä.

Ulkoasiainvaliokunta kokoontuu myös valtiopäivien keskeydyttyä tai päätyttyä joko hallituksen pyynnöstä tai jos vähintään kolmasosa valiokunnan jäsenistä sitä puheenjohtajalta kirjallisesti pyytää.

45 §.

Eduskunnan valiokunnat ja valitsijamiehet sekä 85 §:ssä mainitut tarkistajat valitsevat, kukin keskuudestaan, jokaisilla valtiopäivillä puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Ensimmäisen kokouksen kutsuu kokoon kukin valiokunnan vanhin jäsen, joka myös siinä johtaa puhetta, kunnes puheenjohtaja on valittu.

Ehdotus

tetty tai eduskunnan työ on julistettu päättyneeksi taikka eduskunta on bajaantunut, ulkoasiainvaliokunta kokoontuu hallituksen pyynnöstä tai jos vähintään kolmasosa valiokunnan jäsenistä pyytää sitä kirjallisesti puheenjohtajalta.

Valtiovarainvaliokunta voi jatkaa toimintaansa valtiopäivien keskeydyttyä, milloin eduskunta niin päättää.

45 §

Valitsijamiehet, valiokunnat ja tarkistajat valitsevat kukin keskuudestaan toimikaudekseen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Ensimmäisen kokouksen kutsuu kokoon valitsijamiesten, kukin valiokunnan ja tarkistajien iältään vanhin jäsen. Hän johtaa kokouksessa puhetta, kunnes puheenjohtaja on valittu.

46 §

Valiokunnan tulee myös tarkastaa sinne lähetetyt ehdotukset eduskunnan työjärjestyksen ja valtiopäivillä suhteellisen vaalitavan mukaan toimitettavia vaaleja koskevien määräysten sekä eduskunnan oikeusasiamiehen johtosäännön säätämisestä, muuttamisesta tai kumoamisesta.

Valiokunnan tulee myös tarkastaa sinne lähetetyt ehdotukset eduskunnan työjärjestyksen ja eduskunnan vaalisäännön sekä eduskunnan oikeusasiamiehen johtosäännön säätämisestä.

54 §

Puhemiesneuvoston tulee tehdä eduskunnalle tarpeellisiksi katsomiaan ehdotuksia eduskuntatyön järjestelystä yleensä, niin myös eduskunnan kanslian menosäännön perusteita koskevan lain sekä eduskunnan työjärjestyksen, valtiopäivillä suhteellisen vaalitavan mukaan toimitettavia vaaleja koskevien määräysten ja eduskunnan virkamiesten ohjesääntöjen säätämiseksi, muuttamiseksi tai kumoamiseksi.

Puhemiesneuvoston on tehtävä ehdotuksia eduskunnan työn järjestämisestä. Puhemiesneuvoston oikeudesta päättää eräissä tapauksissa eduskunnan työn järjestämisestä säädetään eduskunnan työjärjestyksessä.

Puhemiesneuvoston on myös tehtävä eduskunnalle tarvittaessa ehdotuksia eduskunnan kanslian menosäännön perusteita koskevan lain, eduskunnan työjärjestyksen, eduskunnan vaalisäännön ja eduskunnan virkamiehiä koskevien ohjesääntöjen säätämisestä.

55 §

Jos puhemies ja varapuhemiehet ovat esty-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

neet hoitamasta puhemiehen tehtävää, puhetta johtaa täysistunnossa suuren valiokunnan puheenjohtaja tai, jollei tällaista ole saapuvilla, iältään vanhin puhemiesneuvoston jäsen. Tällöin istunnossa käsitellään ilmoitusasioita ja ilmoitetaan seuraavan täysistunnon ajasta, mutta ei tehdä päätöksiä muissa asioissa, ellei erityisen pakottavista syistä muuta johdu.

57 §

Käsiteltäessä valtion tulo- ja menoarviota, valtioneuvoston tiedonantoa, ilmoitusta ja selontekoa sekä välikysymystä edustajille voidaan kuitenkin myöntää puheenvuorot 1 momentin säännöksestä poiketen siinä järjestyksessä kuin siitä on eduskunnan työjärjestyksessä säädetty. Tällöinkin on voimassa, mitä 59 ja 60 §:ssä on puheenvuorojen myöntämisestä säädetty.

60 §.

Milloin valiokunta 45 §:n mukaan on valinnut jotakin erityistä asiaa varten esittelijän, annettakoon hänelle siinä puheenvuoro ennen muita edustajia.

63 §.

Älköön hallituksen esityksiä älköönkään lakialoitteita otettako lopullisesti käsiteltäviksi, ennenkuin valiokunta on niistä antanut mietintönsä.

Valmistelevalle valiokunnassa tutkittavat ovat myöskin eduskunnalle perustuslain mukaan annettavat kertomukset.

Niin ikään on raha-asia-aloite ja toivomusaloite, ellei sitä joko pöydälle panematta tahi pöydälle pantua hylätä, valiokuntaan lähetettävä.

64 §.

Jollei 63 §:n 1 ja 2 momentissa mainittua asiaa, kun se ensi kerran on käsiteltävänä, heti yksimielisesti lähetetä valiokuntaan, pitää sen olla pöydällä johonkin lähinnä seuraavista istunnoista, jolloin se on valiokuntaan lähetettävä.

76 §.

Jollei eduskunta, käsitellessään valtiovarain-

60 §

Valiokunnan puheenjohtajalla tai, milloin valiokunta on valinnut 45 §:ssä tarkoitetun esittelijän, tällä on oikeus saada mietinnön esittelmiseksi puheenvuoro ennen muita edustajia.

63 §

Ennen asian lopullista käsittelyä täysistunnossa valiokunnan on valmistelevalle käsiteltävä:

- 1) hallituksen esitykset;
- 2) lakialoitteet;
- 3) raha-asia-aloitteet ja toivomusaloitteet, jollei niitä välittömästi hylätä;
- 4) eduskunnan tarkastettaviksi saatetut asetukset ja valtioneuvoston ja ministeriön päätökset; sekä
- 5) kertomukset.

64 §

Jollei 63 §:ssä mainittua asiaa sitä valiokuntaan lähettämistä varten esiteltäessä lähetetä yksimielisesti valiokuntaan, se jää pöydälle johonkin lähinnä seuraavista istunnoista. Silloin asiaa ei enää voida panna pöydälle. Kuitenkin raha-asia-aloitetta ja toivomusaloitetta koskeva asia voidaan panna pöydälle, jos eduskunta niin päättää.

76 §

Jos eduskunta ei ole muuttamattomana hyväk-

Voimassa oleva laki

valiokunnan ehdotusta valtion tulo- ja menoarvioksi, ole mietintöä muuttamatta hyväksynyt, lähetetään tulo- ja menoarvio niin muutettuna, kuin se eduskunnan päätöksellä on hyväksytty, takaisin valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee antaa lausunto eduskunnan tekemistä muutoksista. Jos valtiovarainvaliokunta ehdottaa eduskunnan päätöksiä muutettaviksi, päättäköön eduskunta valiokunnan ehdotusten hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

78 §.

Kun asia on ratkaistava, tehkään puhemies, sen perusteella mitä asiassa on esiintuotu, sellaisen äänestysesityksen, että vastaus ja a taikka ei ilmaisee eduskunnan päätöksen.

Jos on useampia päätösehdotuksia, asetetaan yksi vastaesitykseksi toista vastaan, kunnes kaikista siten on äänestetty; ja on äänestysesityksen sanamuoto ja järjestys eduskunnan hyväksyttävä, ennenkuin äänestysesitys asetetaan vastattavaksi. Muistutuksia saa tehdä ehdotettua sanamuotoa ja järjestystä vastaan, mutta itse asiasta älköön enää keskusteltako.

Älköön äänestystä sallittako siitä, onko äänestys tapahtuva vai eikö.

7 luku.

Eduskunnan päätösten ja lausuntojen ilmoittaminen.

84 §.

Eduskunnan päättämä lakiehdotus toimitetaan eduskunnan kirjelmässä tasavallan presi-

Ehdotus

synyt valtiovarainvaliokunnan mietintöä, joka koskee ehdotusta valtion tulo- ja menoarvioksi tai lisäykseksi tulo- ja menoarvioon, palautetaan asia valtiovarainvaliokuntaan. Valiokunnan tulee mietinnössään antaa lausunto eduskunnan tekemästä päätöksestä.

Jos valtiovarainvaliokunta on yhtynyt eduskunnan päätökseen, tulee se eduskunnan lopulliseksi päätökseksi asiassa. Milloin valiokunta on ehdottanut muutoksia, päättää eduskunta joko hyväksyä ne tai pysyä aikaisemmassa päätöksessään.

78 §

Kun keskustelu on julistettu päättyneeksi, puhemies esittää selonteon tehdyistä ehdotuksista. Jos selontekoa vastaan tehdään muistutus, jonka puhemies havaitsee oikeaksi, hänen on oikaistava selonteko. Jos muistutus puhemiehen mielestä ei anna aiheutta selonteon muuttamiseen, eduskunta päättää siitä.

Selonteon jälkeen puhemies tekee ehdotuksen, missä järjestyksessä tehdyistä ehdotuksista on äänestettävä. Jos ehdotusta äänestysjärjestykseksi vaaditaan muutettavaksi, mutta vaatimus puhemiehen mielestä ei ole aiheellinen, eduskunta päättää äänestysjärjestyksestä.

Äänestysjärjestyksen tultua hyväksytyksi puhemies tekee sellaisen äänestysesityksen, että vastaus ja a tai ei ilmaisee eduskunnan päätöksen. Jos on tehty useita ehdotuksia eduskunnan päätökseksi, on niistä kustakin vuorolleen äänestettävä toisia ehdotuksia vastaan, kunnes kaikista ehdotuksista on äänestetty.

Muuta keskustelua ei tässä pykälässä tarkoitetuista asioista sallita. Äänestystä siitä, onko äänestys suoritettava, ei myöskään sallita.

7 luku

**Toimenpiteet eduskunnan päätösten johdosta.
Valtiopäiväpäätös**

84 §

Eduskunnan hyväksymä laki toimitetaan tasavallan presidentille vahvistamista ja lakina anta-

Voimassa oleva laki

dentille vahvistamista ja lakina antamista varten. Jollei presidentti lakia vahvista, on tämä ilmoitettava eduskunnalle neljän kuukauden kuluessa siitä, kuin lakiehdotus presidentille on vahvistettavaksi toimitettu. Jollei eduskunta silloin ole koolla, on ilmoitus eduskunnalle tehtävä sen kokoonnuttua.

Muut eduskunnan päätökset, jotka ovat vastauksia hallituksen esityksiin, niin myös mitä eduskunta muuten on päättänyt hallitukselle esiintuoda, on niin ikään ilmoitettava tasavallan presidentille eduskunnan kirjelmässä.

85 §.

Eduskunnasta menevät kirjelmät sekä valtiopäivapäätöksen laatii ja toimittaa eduskunnan kanslia viiden tarkistajan valvonnan alaisena, jotka eduskunta valitsee keskuudestaan yksiä valtiopäiviä varten kerrallaan.

Tarkistajat sekä tarpeellinen määrä varamiehiä valitaan, ellei niistä yhdytä, suhteellisilla vaaleilla.

Älköön mitään toimituskirjaa eduskunnasta lähetettävä, ennenkuin sen on hyväksynyt eduskunta taikka 1 momentissa mainitut viisi tarkistajaa.

86 §.

Valtiopäivapäätöksen allekirjoittavat kaikki edustajat, mutta muut kirjelmät ainoastaan puhemies ja varapuhemiehet.

Ehdotus

mista varten. Jollei presidentti vahvista lakia, on tästä ilmoitettava eduskunnalle neljän kuukauden kuluessa siitä, kun laki on toimitettu presidentille. Jos eduskunta ei silloin ole koolla, on ilmoitus tehtävä eduskunnalle sen kokoonnuttua.

85 §

Eduskunnan päätöksestä hallituksen esitykseen ilmoitetaan eduskunnan vastauksella. Muu päätös ja eduskunnan ilmoitus saatetaan tiedoksi eduskunnan kirjelmällä.

Eduskunnan vastaus ja hallituksen tietoon saatettava eduskunnan kirjelmä toimitetaan valtioneuvostolle tasavallan presidentille esiteltäväksi.

Jokaisilta valtiopäiviltä laaditaan valtiopäivapäätös, joka sisältää luettelon eduskunnan niillä tekemistä päätöksistä. Vaalikauden viimeisiltä valtiopäiviltä ja ylimääräisiltä valtiopäiviltä laadittavaan valtiopäivapäätökseen otetaan myös luettelo niistä hallituksen esityksistä, asetuksista, valtioneuvoston ja ministeriön päätöksistä sekä kertomuksista, joita ei ole ehditty käsitellä loppuun.

Edellä 3 momentissa tarkoitettuun luetteloon otetuista rauenneista asioista on ilmoitettava eduskunnan kirjelmällä hallitukselle tai, milloin kertomus on muun viranomaisen kuin hallituksen antama, sanotulle viranomaiselle.

86 §

Eduskunnan vastaukset ja kirjelmät sekä valtiopäivapäätöksen laatii eduskunnan kanslia tarkistajien valvonnassa.

Tarkistajien on hyväksyttävä eduskunnan vastaus ja kirjelmä ennen kuin se lähetetään. Eduskunta hyväksyy kuitenkin kirjelmän, joka sisältää ilmoituksen puhemiehen ja varapuhemiesten vaalista.

Eduskunnan vastaukset ja kirjelmät sekä valtiopäivapäätöksen allekirjoittavat puhemies ja varapuhemiehet.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

89 §

90 §.

Eduskunnan työjärjestys, määräykset valtiopäivillä suhteellisen vaalitavan mukaan toimittavista vaaleista sekä ohjesäännöt eduskunnan virkamiehille ovat eduskunnan vahvistettavat.

91 §.

Hallituksen esitykset, valiokuntain mietinnöt, palkkavaltuuskunnan toimintakertomus, eduskunnan kirjelmät tasavallan presidentille, eduskunnan pöytäkirjat sekä valtiopäiväpäättös ovat painosta julkaistavat.

93 §.

Jos jokin tässä laissa säädetty määräpäivä sattuu pyhäpäiväksi, pidettäköön seuraava arkipäivä määräpäivänä.

Jos tässä laissa säädetty määräaika valtiopäivillä suoritettavaa toimenpidettä varten alkaa valtiopäivien koollaollessa, mutta päättyy valtiopäivien ollessa keskeytyneinä, luetaan määräajasta puuttuvat päivät alkaen siitä päivästä, jona eduskunta uudelleen kokoontuu. Viimemainitusta päivästä luetaan määräaika kokonaisuudessaan siinä tapauksessa, että se on alkanut aikana, jolloin eduskunta ei ollut koolla.

Kansliatoimikuntaan valittujen edustajien toimikausi kestää vaalikauden.

Kansliatoimikunta voi tarvittaessa kokoontua valtiopäivien keskeydyttyä tai eduskunnan työn tultua julistetuksi päättyneeksi taikka eduskunnan hajaannuttua.

90 §

Eduskunta hyväksyy itselleen työjärjestyksen ja vaalisäännön sekä eduskunnan virkamiesten ohjesäännöt.

Tarkemmat säännökset valitsijamiesten, valiokuntien ja palkkavaltuuskunnan jäsenten ja varajäsenten määrästä sekä eduskunnan työskentelystä annetaan eduskunnan työjärjestyksessä.

91 §

Eduskunnan täysistuntojen pöytäkirjat ja eduskunnan työjärjestyksessä mainitut valtiopäiväasiakirjat julkaistaan painettuina.

93 §

Milloin jokin tässä laissa säädetty määräpäivä tai siinä säädetyn määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joulukuun tai juhannusaatto taikka arkilauantai, pidetään seuraavaa arkipäivää määräpäivänä tai määräajan viimeisenä päivänä.

Tässä laissa säädetty määräaika valtiopäivillä suoritettavaa toimenpidettä varten ei kulu aikana, jolloin eduskunta ei ole koolla. Eduskunnan koollaolon keskeytyessä sanotunlaisesta määräajasta jäljellä oleva aika alkaa kulua siitä päivästä, jona eduskunta jälleen kokoontuu.

Tämä laki tulee voimaan sinä päivänä, jona lain vahvistamisen jälkeen ensiksi toimitettavissa kansanedustajain vaaleissa valittu eduskunta kokoontuu valtiopäiville.

2.

Laki**Suomen Hallitusmuodon 27 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla, muutetaan Suomen Hallitusmuodon 27 § näin kuuluvaksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

27 §.

Presidentin asiana on kutsua eduskunta ylimääräisille valtiopäiville, antaa määräys edustajavaalien toimittamisesta, avata ja päättää valtiopäivät, sekä määrätä uudet vaalit toimittaviksi ja hajottaa eduskunta.

27 §

Presidentin asiana on kutsua eduskunta ylimääräisille valtiopäiville, antaa määräys kansanedustajain vaalien toimittamisesta, avata valtiopäivät ja julistaa säännönmukaisen vaalikauden lopussa eduskunnan työ päättyneeksi siltä vaalikaudelta sekä määrätä uudet vaalit toimittaviksi ja hajottaa eduskunta.

Tämä laki tulee voimaan sinä päivänä, jona lain vahvistamisen jälkeen ensiksi toimitettavissa kansanedustajain vaaleissa valittu eduskunta kokoontuu valtiopäiville.

3.

Laki**Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnasta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnasta 1 päivänä huhtikuuta 1960 annetun lain 1 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 4 päivänä helmikuuta 1970 annetussa laissa (89/70), näin kuuluvaksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 §

Eduskunta valitsee keskuudestaan jokaisilla varsinaisilla valtiopäivillä Pohjoismaiden neuvostoon seitsemäntoista jäsentä ja näille kullekin varajäsenen. Jäsenet ja varajäsenet valitaan viiden päivän kuluessa valtiopäivien avaamisesta. Vaalin toimittavat eduskunnan valitsijamiehet suhteellista vaalitapaa noudattaen.

Eduskunta valitsee jokaisilla varsinaisilla valtiopäivillä viiden päivän kuluessa niiden avaamisesta keskuudestaan Pohjoismaiden neuvostoon seitsemäntoista jäsentä ja näille kullekin varajäsenen. Vaalin toimittaa eduskunta, jos se on vaalista yksimielinen. Jollei eduskunta voi sopia valittavista, toimittavat vaalin valitsijamiehet. Jos valitsijamiehet eivät ole vaalista yksimieliset, on vaali toimitettava suhteellisen vaalitavan mukaan.

Tämä laki tulee voimaan sinä päivänä, jona lain vahvistamisen jälkeen ensiksi toimitettavissa kansanedustajain vaaleissa valittu eduskunta kokoontuu valtiopäiville.

4.

Laki**edustajanpalkkiosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan edustajanpalkkiosta 30 päivänä huhtikuuta 1947 annetun lain 4 §:n 1 ja 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat 23 päivänä joulukuuta 1947 annetussa laissa (950/47), näin kuuluviksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus***4 §.**

Valtiovarainvaliokunnan tai ulkoasiainvaliokunnan jäsen, joka on ottanut osaa valiokunnan kokoukseen valtiopäivien keskeydyttyä tai päätyttyä, saakoon vuotuisen palkkionsa lisäksi palkkion siltä ajalta, minkä valiokunnan työ on kestänyt ja minkä hän sitä varten tehtäviin matkoihin on käyttänyt. Palkkio on tällöin puolet 1 §:ssä säädetystä päiväpalkkiosta.

Saman palkkion saakoot valtiopäiväjärjestyksen 85 §:ssä mainitut tarkistajat heidän valtiopäivien keskeydyttyä tai päätyttyä suorittamaansa työhön ja sitä varten tekemiinsä matkoihin käyttämältään ajalta. Vaalikauden päätyttyä olkoon tarkistajain palkkio siltä ajalta, jona he 2 §:n mukaisesti eivät saa palkkiota, 1 §:ssä säädetty päiväpalkkio.

4 §

Ulkoasiainvaliokunnan tai valtiovarainvaliokunnan jäsen, joka on ottanut osaa valiokunnan kokoukseen valtiopäivien keskeydyttyä tai eduskunnan työn tultua julistetuksi päätyneeksi taikka eduskunnan bajaannuttua, saa vuotuisen palkkionsa lisäksi palkkion siltä ajalta, minkä valiokunnan työ on kestänyt ja minkä hän on käyttänyt sitä varten tehtäviin matkoihin. Palkkio on tällöin puolet 1 §:ssä säädetystä päiväpalkkiosta.

Saman palkkion saavat valtiopäiväjärjestyksen 42 a §:ssä mainitut tarkistajat heidän valtiopäivien keskeydyttyä tai muuna kuin valtiopäivien koollaoloaikana suorittamaansa työhön ja sitä varten tekemiinsä matkoihin käyttämältään ajalta. Vaalikauden päätyttyä on tarkistajien palkkio siltä ajalta, jolta he 2 §:n mukaisesti eivät saa palkkiota, 1 §:ssä säädetty päiväpalkkio.

Tämä laki tulee voimaan sinä päivänä, jona lain vahvistamisen jälkeen ensiksi toimitettavissa kansanedustajain vaaleissa valittu eduskunta kokoontuu valtiopäiville.

Asetus

valtiopäivien avajaisten ja päättäjien juhlamenoista annetun asetuksen muuttamisesta

Pääministerin esittelystä muutetaan valtiopäivien avajaisten ja päättäjien juhlamenoista 21 päivänä tammikuuta 1977 annetun asetuksen (90/77) nimike, 1 ja 3 §, 4 §:n 1 momentti, 8 §, 9 §:n 1 momentti ja 10 § näin kuuluviksi:

Asetus

valtiopäivien juhlamenoista

1 §

Valtiopäivien juhlamenoissa toimii juhlamenojenohjaajana ulkoasiainministeriön protokollaosaston osastopäällikkö.

3 §

Juhlamenojenohjaaja ilmoittaa eduskunnalle, milloin tasavallan presidentti eduskunnan istuntosalissa julistaa säännönmukaisen vaalikauden toimineen eduskunnan työn päättyneeksi. Juhlamenojenohjaaja kutsuu 2 §:n 1 momentissa mainitut henkilöt ennen sanottua tilaisuutta Helsingin tuomiokirkossa pidettävään valtiopäiväjumalanpalvelukseen.

4 §

Valtiopäivien avajaisiin ja vaalikauden päättäjäisiin sekä valtiopäiväjumalanpalvelukseen kutsutaan sen lisäksi, mitä 2 ja 3 §:ssä on säädetty, ulkovaltain diplomaattiset edustajat, korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden presidentit ja jäsenet, Helsingin yliopiston kansleri, puolustusvoimain komentaja ja pääesikunnan päällikkö, Suomen Valkoisen Ruusun ja Suomen Leijonan ritarikunnan kansleri, Vapaudenristin ritarikunnan kansleri, Helsingin hovioikeuden presidentti ja Uudenmaan

läänin maaherra sekä muut tasavallan presidentin määräämät henkilöt.

8 §

Valtiopäivien avajaisissa ja vaalikauden päättäjäisissä pitää pöytäkirjaa eduskunnan pääsihteri.

9 §

Valtiopäivien avajaisissa tasavallan presidentti tervehtii eduskuntaa ja julistaa valtiopäivät avatuiksi.

10 §

Vaalikauden päättäjäisissä eduskunnan puhemies lausuu tasavallan presidentille eduskunnan tervehdysten, minkä jälkeen tasavallan presidentti julistaa eduskunnan työn päättyneeksi siltä vaalikaudelta.

Tämä asetus tulee voimaan sinä päivänä, jona asetuksen antamisen jälkeen ensiksi toimitettavissa kansanedustajain vaaleissa valittu eduskunta kokoontuu valtiopäiville.